

מסכת סופרים פרק עשרים

2

נאים ותולה עינו כנגדה ומיושר את גילו וסברך (א) אשר במאמרו ברא שוקים וברוח פיו כל צבאם חוק ומן נתן להם שלא ישנו את הפקודים (א) פועלי אמת שמעולתו אמת וללבוה אמר שתתחדש באור יקר ועומדת המפארת לעמושי בן שרה עתידים לתתחדש כמותה (ב) לפאר יעלם על כבוד מלכותו בא"י בקדש ראשי חרשים (ג) הלכה ב ואומר ג"פ טמן מוצב סמן מוב (ד) (התיב) לכל ישראל ברוך יוצרך ברוך עושך ברוך קונך ברוך בוראך ורוךך ג' רפודות כנגדה ואומר ג"פ כשם שאני רוקך כנגדך ואני נוגע בך כך אם יקדו אחריים כנגדי (להיניק) לא יגעו בי תפול עליהם אמתה ופחד ולפסע אפן אמן מה הלילה ואמר ג"פ שלום וילך לביתו בלב טוב והוא היא לכל מפסיקן לראשי חרשים הלכה ג כיצד מפסיקן לתנוכה אמרו בעשרים ותשעה בכספיהם מרליקין את הנוכה ואמרו להדליק בגר ישן ואם אין לו אלא ישן מלכנו באור יפה יפה ואין מנבוינו אותו ממקומו עד שיכבה: הלכה ד (ה) מצות הדלקתן משקיעת החמה כי שילכה הרגל מן השוק ואע"פ שאין ראייה דרבי ובר דרבי (שמה י) לא ימשע עמוד הענן יומם (ג) ואם הדליק ביום אין נאחזתו ממנו ואי מברכין עליו שכן אמרו אין מברכין על הגר עד שיאורו לאורו ואין השישין לפתלתו להחליפו כי שילכה: הלכה ה (ו) הנוכה מצוה להניחו בפתח המסוך לר"ח (ז) שהיא מצוה ביום ובר הנוכה משמאל לקיים מה שנאמר (ש"ה) מה יפת ומה נעמת מה יפת במזוזה ומה נעמת בני הנוכה (ח) גזרות כב"ה משום מעלין בקדש ולא מרדיין (ו) בעין ימים היוצאין: הלכה ו (ח) וביצד קדשנו כמצותו וצונו להדליק נר ואמרו גזרות האלו אנו מרליקין על הישועות ועל הגזיות ועל הנפלאות אשר עשות לאבותינו ע"י כהנך הקדושים וכל (מצות) שמתנו ימי וזכה הגזרות האלו קודש ואין לנו רשות להשתמש בהן אלא לראותן בלבי כדי להודות לשמך על נפלאותיך ועל נסך ועל ישועתך בא"י שהיהו ואמר שעשה שהם לאבותינו אלו למדליק אבל לזאה אינו אומר ביום ראשון אלא שנים שהיהו ושעשה מבאן ואילך (הרליק) מברך הדלקתן ושעשה והרואה אמר (אשר עשה) (שעשה) נסים: הלכה ז החון צריך לומר אתה קדוש בשמנה (ח) עשר של הנוכה וכן בראשי חרשים וכן בחולו של מועד מפני שמתנו בהן (ט) עולת תמיד ותי רבי חייא כל יום שאין בו מוסף אין בו קדוש חוץ מן הנוכה (י) שאין בו מוסף יש בה קדוש שהיהו מפני (מה) בהודיה והודאת פלאות ותשועות (י) כהנים אשר עשות בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול והשמונאי ובניו (י) וכן עשה עמנו ה' אלהינו אבותינו נסים ונפלאות ונתנה לשמך בא"י (י) והוא נסים: הלכה ח גזרות אלו שמתנו בהודיה ושניהן נזכרין בברכת המזון: הלכה ט גזרות אלו שמתנו ביום הנוכה (א) מפי פקדים הראשונים אין משיבין ואין צ"ל לשאול בונים האחרונים שואלין מפי היראה (ב) (ח) (ומשיבין) מפני השלום ומפני הכבוד ואין (ג) שלשה ראשונים הללו עבדי ה' בצאת ישראל (ד) אהבתי שנים

נאום ותולה עינו כנגדה ומיושר את גילו וסברך (א) אשר במאמרו ברא שוקים וברוח פיו כל צבאם חוק ומן נתן להם שלא ישנו את הפקודים (א) פועלי אמת שמעולתו אמת וללבוה אמר שתתחדש באור יקר ועומדת המפארת לעמושי בן שרה עתידים לתתחדש כמותה (ב) לפאר יעלם על כבוד מלכותו בא"י בקדש ראשי חרשים (ג) הלכה ב ואומר ג"פ טמן מוצב סמן מוב (ד) (התיב) לכל ישראל ברוך יוצרך ברוך עושך ברוך קונך ברוך בוראך ורוךך ג' רפודות כנגדה ואומר ג"פ כשם שאני רוקך כנגדך ואני נוגע בך כך אם יקדו אחריים כנגדי (להיניק) לא יגעו בי תפול עליהם אמתה ופחד ולפסע אפן אמן מה הלילה ואמר ג"פ שלום וילך לביתו בלב טוב והוא היא לכל מפסיקן לראשי חרשים הלכה ג כיצד מפסיקן לתנוכה אמרו בעשרים ותשעה בכספיהם מרליקין את הנוכה ואמרו להדליק בגר ישן ואם אין לו אלא ישן מלכנו באור יפה יפה ואין מנבוינו אותו ממקומו עד שיכבה: הלכה ד (ה) מצות הדלקתן משקיעת החמה כי שילכה הרגל מן השוק ואע"פ שאין ראייה דרבי ובר דרבי (שמה י) לא ימשע עמוד הענן יומם (ג) ואם הדליק ביום אין נאחזתו ממנו ואי מברכין עליו שכן אמרו אין מברכין על הגר עד שיאורו לאורו ואין השישין לפתלתו להחליפו כי שילכה: הלכה ה (ו) הנוכה מצוה להניחו בפתח המסוך לר"ח (ז) שהיא מצוה ביום ובר הנוכה משמאל לקיים מה שנאמר (ש"ה) מה יפת ומה נעמת מה יפת במזוזה ומה נעמת בני הנוכה (ח) גזרות כב"ה משום מעלין בקדש ולא מרדיין (ו) בעין ימים היוצאין: הלכה ו (ח) וביצד קדשנו כמצותו וצונו להדליק נר ואמרו גזרות האלו אנו מרליקין על הישועות ועל הגזיות ועל הנפלאות אשר עשות לאבותינו ע"י כהנך הקדושים וכל (מצות) שמתנו ימי וזכה הגזרות האלו קודש ואין לנו רשות להשתמש בהן אלא לראותן בלבי כדי להודות לשמך על נפלאותיך ועל נסך ועל ישועתך בא"י שהיהו ואמר שעשה שהם לאבותינו אלו למדליק אבל לזאה אינו אומר ביום ראשון אלא שנים שהיהו ושעשה מבאן ואילך (הרליק) מברך הדלקתן ושעשה והרואה אמר (אשר עשה) (שעשה) נסים: הלכה ז החון צריך לומר אתה קדוש בשמנה (ח) עשר של הנוכה וכן בראשי חרשים וכן בחולו של מועד מפני שמתנו בהן (ט) עולת תמיד ותי רבי חייא כל יום שאין בו מוסף אין בו קדוש חוץ מן הנוכה (י) שאין בו מוסף יש בה קדוש שהיהו מפני (מה) בהודיה והודאת פלאות ותשועות (י) כהנים אשר עשות בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול והשמונאי ובניו (י) וכן עשה עמנו ה' אלהינו אבותינו נסים ונפלאות ונתנה לשמך בא"י (י) והוא נסים: הלכה ח גזרות אלו שמתנו בהודיה ושניהן נזכרין בברכת המזון: הלכה ט גזרות אלו שמתנו ביום הנוכה (א) מפי פקדים הראשונים אין משיבין ואין צ"ל לשאול בונים האחרונים שואלין מפי היראה (ב) (ח) (ומשיבין) מפני השלום ומפני הכבוד ואין (ג) שלשה ראשונים הללו עבדי ה' בצאת ישראל (ד) אהבתי שנים

פרק אחד ועשרים

הלכה א מפסיקים לפרוים (א) כמנהג רבותנו שבמערב להתענות שלשה ימי צום מרדכי ואסתר פרודות ולאחר פרוים שני וחמישי ושני: הלכה ב ולמה אין מתענין אותן בחדש ניסן מפני שבאחד בניסן חוקם המשכן וי"ב שישאים הקריבו קרבנם לוי"ט יום של שבט ושבת וכל א' היה עושה ביובו י"ט וכן לעתיד לבא עתיד המקדש להכנות בניסן לקיום מה שנאמר (קהלת א) אין כל הדרש תחת השמש: הלכה ג לפיכך אין אומיין מתעניין כל ימי ניסן ואין מתענין עד שיעבור ניסן אלא הבכורות שמתעניין בערב הפסח והצנועין בשביל המצה כדי שיכנסו בה בראותו והתלמידים מתעניין בו שני וחמישי מפני תולד השם ומפני בבורה (ג) הוי"ב שגשף: הלכה ד ברא"ב בצנעת אבל להוכיח בציבור אמרו עד שיעבור ניסן, ובאחד באור משמיעין על השקלים (ה) ולמה באחד בליל עשרה צלוי ונלוו יודוע לפני מי שאמר והיה העולם: שיהיה המן עתיד לשקול על ישראל לפיכך הקדים ואמר למשה (ו) (שהיו ק) שקלי ישראל קדמין להמן וצריכין ישראל לתת שקליהם לפני הנהרות הגר"ב

הלכה א מפסיקים לפרוים (א) כמנהג רבותנו שבמערב להתענות שלשה ימי צום מרדכי ואסתר פרודות ולאחר פרוים שני וחמישי ושני: הלכה ב ולמה אין מתענין אותן בחדש ניסן מפני שבאחד בניסן חוקם המשכן וי"ב שישאים הקריבו קרבנם לוי"ט יום של שבט ושבת וכל א' היה עושה ביובו י"ט וכן לעתיד לבא עתיד המקדש להכנות בניסן לקיום מה שנאמר (קהלת א) אין כל הדרש תחת השמש: הלכה ג לפיכך אין אומיין מתעניין כל ימי ניסן ואין מתענין עד שיעבור ניסן אלא הבכורות שמתעניין בערב הפסח והצנועין בשביל המצה כדי שיכנסו בה בראותו והתלמידים מתעניין בו שני וחמישי מפני תולד השם ומפני בבורה (ג) הוי"ב שגשף: הלכה ד ברא"ב בצנעת אבל להוכיח בציבור אמרו עד שיעבור ניסן, ובאחד באור משמיעין על השקלים (ה) ולמה באחד בליל עשרה צלוי ונלוו יודוע לפני מי שאמר והיה העולם: שיהיה המן עתיד לשקול על ישראל לפיכך הקדים ואמר למשה (ו) (שהיו ק) שקלי ישראל קדמין להמן וצריכין ישראל לתת שקליהם לפני הנהרות הגר"ב

- (א) [מסדרין דף מג.]: (ב) וכן ג' ספלות ס"י מ"ו: (ג) [ענה דף כ"א]: (ד) [סס]: (ה) [ה' כ"ג].
 (ו) [ה' כ"ג]: (ז) [ה' כ"ג]: (ח) [ה' כ"ג]: (ט) [ה' כ"ג]: (י) [ה' כ"ג].
 (יא) [ה' כ"ג]: (יב) [ה' כ"ג]: (יג) [ה' כ"ג]: (יד) [ה' כ"ג]: (טו) [ה' כ"ג].
 (טז) [ה' כ"ג]: (יז) [ה' כ"ג]: (יח) [ה' כ"ג]: (יט) [ה' כ"ג]: (כ) [ה' כ"ג].
 (כא) [ה' כ"ג]: (כב) [ה' כ"ג]: (כג) [ה' כ"ג]: (כד) [ה' כ"ג]: (כה) [ה' כ"ג].
 (כו) [ה' כ"ג]: (כז) [ה' כ"ג]: (כח) [ה' כ"ג]: (כט) [ה' כ"ג]: (ל) [ה' כ"ג].

- (א) [מסדרין דף מג.]: (ב) וכן ג' ספלות ס"י מ"ו: (ג) [ענה דף כ"א]: (ד) [סס]: (ה) [ה' כ"ג].
 (ו) [ה' כ"ג]: (ז) [ה' כ"ג]: (ח) [ה' כ"ג]: (ט) [ה' כ"ג]: (י) [ה' כ"ג].
 (יא) [ה' כ"ג]: (יב) [ה' כ"ג]: (יג) [ה' כ"ג]: (יד) [ה' כ"ג]: (טו) [ה' כ"ג].
 (טז) [ה' כ"ג]: (יז) [ה' כ"ג]: (יח) [ה' כ"ג]: (יט) [ה' כ"ג]: (כ) [ה' כ"ג].
 (כא) [ה' כ"ג]: (כב) [ה' כ"ג]: (כג) [ה' כ"ג]: (כד) [ה' כ"ג]: (כה) [ה' כ"ג].
 (כו) [ה' כ"ג]: (כז) [ה' כ"ג]: (כח) [ה' כ"ג]: (כט) [ה' כ"ג]: (ל) [ה' כ"ג].

נחמאות כ"י פ"ב (ה"ל) ולפאר ליצרים: (ה"ל) שלש בא"י אפ"ה אקבו להדליק נר על הנוכה ואמר (ו"ו) הנוכה הנחת הללו קדש הם ואין (ו"ו) ישמחו ואמר ברוך (ה"ל) ברוך ה' ונתן מלאת (ו"ו) כן (ו"ו) וכן בברכת הארץ: (ה"ל) ושלשון מפני הכבוד (ו"ו) פסח ויליהו ח' ימי החן ובעלה: (ה"ל) ביום הראשון ביום השני: (ה"ל) קודם לחבירו אבל: (ה"ל) אכל המסירה חבירו (ו"ו) לשקל כבדוהו על (ו"ו) קודמין לשקלי חבירו

כמא רחמים

נחמאות כ"י פ"ב (ה"ל) ולפאר ליצרים: (ה"ל) שלש בא"י אפ"ה אקבו להדליק נר על הנוכה ואמר (ו"ו) הנוכה הנחת הללו קדש הם ואין (ו"ו) ישמחו ואמר ברוך (ה"ל) ברוך ה' ונתן מלאת (ו"ו) כן (ו"ו) וכן בברכת הארץ: (ה"ל) ושלשון מפני הכבוד (ו"ו) פסח ויליהו ח' ימי החן ובעלה: (ה"ל) ביום הראשון ביום השני: (ה"ל) קודם לחבירו אבל: (ה"ל) אכל המסירה חבירו (ו"ו) לשקל כבדוהו על (ו"ו) קודמין לשקלי חבירו

נחמאות כ"י פ"ב (ה"ל) ולפאר ליצרים: (ה"ל) שלש בא"י אפ"ה אקבו להדליק נר על הנוכה ואמר (ו"ו) הנוכה הנחת הללו קדש הם ואין (ו"ו) ישמחו ואמר ברוך (ה"ל) ברוך ה' ונתן מלאת (ו"ו) כן (ו"ו) וכן בברכת הארץ: (ה"ל) ושלשון מפני הכבוד (ו"ו) פסח ויליהו ח' ימי החן ובעלה: (ה"ל) ביום הראשון ביום השני: (ה"ל) קודם לחבירו אבל: (ה"ל) אכל המסירה חבירו (ו"ו) לשקל כבדוהו על (ו"ו) קודמין לשקלי חבירו

כמא רחמים

נחמאות כ"י פ"ב (ה"ל) ולפאר ליצרים: (ה"ל) שלש בא"י אפ"ה אקבו להדליק נר על הנוכה ואמר (ו"ו) הנוכה הנחת הללו קדש הם ואין (ו"ו) ישמחו ואמר ברוך (ה"ל) ברוך ה' ונתן מלאת (ו"ו) כן (ו"ו) וכן בברכת הארץ: (ה"ל) ושלשון מפני הכבוד (ו"ו) פסח ויליהו ח' ימי החן ובעלה: (ה"ל) ביום הראשון ביום השני: (ה"ל) קודם לחבירו אבל: (ה"ל) אכל המסירה חבירו (ו"ו) לשקל כבדוהו על (ו"ו) קודמין לשקלי חבירו

נחמאות כ"י פ"ב (ה"ל) ולפאר ליצרים: (ה"ל) שלש בא"י אפ"ה אקבו להדליק נר על הנוכה ואמר (ו"ו) הנוכה הנחת הללו קדש הם ואין (ו"ו) ישמחו ואמר ברוך (ה"ל) ברוך ה' ונתן מלאת (ו"ו) כן (ו"ו) וכן בברכת הארץ: (ה"ל) ושלשון מפני הכבוד (ו"ו) פסח ויליהו ח' ימי החן ובעלה: (ה"ל) ביום הראשון ביום השני: (ה"ל) קודם לחבירו אבל: (ה"ל) אכל המסירה חבירו (ו"ו) לשקל כבדוהו על (ו"ו) קודמין לשקלי חבירו

נחמאות כ"י פ"ב (ה"ל) ולפאר ליצרים: (ה"ל) שלש בא"י אפ"ה אקבו להדליק נר על הנוכה ואמר (ו"ו) הנוכה הנחת הללו קדש הם ואין (ו"ו) ישמחו ואמר ברוך (ה"ל) ברוך ה' ונתן מלאת (ו"ו) כן (ו"ו) וכן בברכת הארץ: (ה"ל) ושלשון מפני הכבוד (ו"ו) פסח ויליהו ח' ימי החן ובעלה: (ה"ל) ביום הראשון ביום השני: (ה"ל) קודם לחבירו אבל: (ה"ל) אכל המסירה חבירו (ו"ו) לשקל כבדוהו על (ו"ו) קודמין לשקלי חבירו

Horowitz, Abraham ben Shabbetai
Shofet

סֵפֶר

יש נוחלין

הוא צוואת ותולדות אדם גדול בתורה ובחסידות, מרובר בו נכבדות, מחובר ומיוסד על יסודות, אודם ברקת ופמדות, בהנהגות ישרות ומדות חמודות, ובמוסרים כולם נאים וחסידות, מתוקים מדבש וגופת צופים ומוזהב ומפז רב נחמדות, דבריו דברי אלהים חיים נתנו כסיני בקולות וברקים ולפידות, חברו החכם השלם נודע בשערים אשר לו בחכמה ובמוסר עשר ידות, האלוף האלהי כמות"ר אברהם הלוי זלה"ה, אשר היה נקרא בפי כל רבי אברם שעפמילש, בן איש חי ורב פעלים, מדברנא דאומתיה, רבא דעמיה, גדול מרבין שמו, החסיד העניו כבוד ר' שבתאי הלוי זלה"ה איש הורוביץ מתושבי ק"ק פראג, ואביו של הגאון הקדוש ר' ישעי' הורוביץ בעמ"ח ספה"ק של"ה, עם הגהות בנו של הגאון המחבר אחי הגדול של השלה"ק ה"ה הגאון מוה"ר יעקב זלה"ה.

ועתה הוספנו הצוואה מכן בנו של המחבר ה"ה הגאון הגדול החסיד מוה"ר שעפמילש בן הגאון הגדול השלה"ק זצ"ל

מהדורה חדשה, מנוקדת ומפוסקת, באותיות מאירות עינים
הוספת אלפי מראי מקומות, ותיקון שגיאות הדפוס

נערך והובא לדפוס בחמלת ה' עלי ובסייעתא דשמיא ע"י

חיים יוסף וולדמן

עיה"ק ירושלים תובכ"א

שנת תלמדו יש נוחלין וברית אברהם

ה) ותהיו זריזים מאד לקיים סעדה שלישית. ואף אם אתם שבעים תוכלו לקימה, והחכם עיניו בראשו, כמו שכתב הטור בסימן רצא. יש אנשים שמפסיקים באכילת שחרית ומברכים ברפת המזון, ואוכלין פעם אחת לקיים סעדה שלישית. ואם עשו סעדה זו ממש שעות ולמעלה - יצאו ידי חובת סעדה שלישית; קדם זה - לא יצאו. ונכון לעשות כן כשחל יום טוב בשבת, אבל בשאר שבתות - דבר בעתו מה טוב, דהינו אחר המנחה; אבל בשחרית, אף על פי שמפסיק הסעדה והוא גם כן לאתר שש - הואיל וסמוכה כל-כף ואוכל גם כן תבשיל של שבת, אינו נראה כל-כף סעדה שלישית.

76 ו) ובשאתם מסבים בסעדה שלישית, מן הראוי שתפסיקו ותתפללו עם הצבור ערבית,

הגהות

במה ברכו. אלא במה שאנו רואין בקללות שקלל איוב את יומו, יש לומר להפך גבי שבת לברכה. איוב קלל את יומו בהשכה (איוג ג, ד), מפלל שהברכה שפרך הקדוש ברוך הוא את יום השבת היא אורה. באיוב כתיב (עס פסוק ו): "אל תבוא רננה בו", מפלל שיש לו לאדם לרנן בשבת בשירות ותשבחות ולשמח בשבת בפקודי ה' ישירים משמחי לב. עד כאן. ומכאן נהגו לשורר ולזמר בסעדות שבת בשבחות ובזמירות המשבחים המתקנים לקף. ובנדאי שזוהו כבוד שבת קדש וכבוד הסעדות הקדושות, פי מלוין המלך הקדוש יתברך בכניסתו וביציאתו. וכן תקן החכם הפיטן: כבוד מלכים וכל פלכים וכו'.

שבת, זה (שנת) תחבורי יין זה, ספינים גם זה בלילי יהיה ב (לו). שם.

ל עליו גם הוא וקמו ת, ועל האדם, המשכן זה או וקמו נראה ת ולא עיני שהוא,

שלם: יודעין

ותעשו הבדלה בבתים להוציא אותם גם כן ידי חובתם, ואחר כך תחזרו לשמות אם תרצו. ואם תעברו ותמשכו לשמות בלי הפסק, הרבה עברות באים מזה: תדא, דאינכם מתפללים עם הצבור. ועוד, שתהיו מתפללים אחר כך מתוך השכרות, וכן לא יעשה. ועוד, דלפעמים ארע מתוך כך שתעברו זמן הבדלה, והוא ענין גדול. ועוד, דעל הרב אנו מקדשין הלבנה (א) במוצאי שבת, והיא לנו בקבלת השכינה (ע"י סנהדרין מג, ב). על-כן אנכי מצוה אתכם שתפסיקו, כדי להתפלל עם הצבור, וגם תתפללו בדעת ובכונה בלי שכרות, וגם תעשו הבדלה בשעתה להוציא את עצמכם ובני ביתכם. ועוד, כשתחזרו אחר כך אל המשטה, נלוה אליכם עוד מצוה אחרת, שתלוו המלכה, ועל זה נאמר (סנהדרין טז, ב): מצוה גוררת מצוה. על-כן ראוי והגיון שתנהגו כן

הנהות

76 (לז) הנהות: כתב המקביל הגדול האלקי רבי טודרוס הלוי ז"ל בספר "אוצר הפכוד" (עמ"ס ר"ה דף כ"א) וזה לשונו: ושמעתי אומרים על מורי דודי רבנו מאיר הלוי ז"ל, שהיה מזהיר אנדרות רבות שלא להסתפל בלבנה, כמו שהזהירו רבותינו ז"ל (מגינה טו, ב) שלא להסתפל בקשת. ואשריו ואשרי חלקו, שזכה לתורה התמימה ולחכמה פנימית ונעלמה, והאריך בסוד הענין. וכתבתי זה לאפוקי ממנהג רב העולם, שמסתפלין בה כשמברכין אותה כמעט כל משך אמירת כל הברכה והשיך לזה, ואין להסתפל בה כי אם כמו לגבי הקשת, דהינו: כשרוצה לברך יראה אותה, ואחר כך יעלים עיניו ממנה. L

לעולם. ואם ארע שתעברו הזמן ורוצה לומר, שאינכם מפסיקים להתפלל בבתים בשעה שהצבור מתפלל כשקורא השמש ל"ברכו" - אזי למען תהיה יראת ה' על פניכם תמ והקנס שלי ארבעה גראשן, כנגד ארבע סמיות התלויים בזה. אם לא שהיין גדולות של מצוה, כגון חתונה או בו מסכתא וכדומה, אז תוכלו לאכל ולכל זמן שהם אוכלים ושותים, פי ה' מן המצוה בשעתה (סנהדרין טז, ב). וכן שנותנין לברך מיד אחר האכילה קודם השתייה, ואחר כך מתפללין מיד ב' עדין לא הגיעו לכלל שכרות, עד וקבעו עצמן לשמות, והם כבר התפן הלבנה. כך ראיתי נוהגין בסעודות אראה בנחמה, שראיתי החסיד מו בסעודת נשואים, בסעודה שלישית החתן כנהוג, והמשיך הדרוש ע ל"ברכו" של ערבית. וכאשר שמע מעל השלחן מיד מתוך הדרשה, ור ואחר שהתפלל והבדיל חזר למשטה נהג לעולם.

(ז) וזמן הראוי שתטריחו עצמכם הרב

ספר
שני לוחות הברית
השלם

חלק עשרה מאמרות

תולדות אדם • צאצאי פלאטון • צאצאי האותיות

אמרות מהורות, מפנינים יקרות, חבור על שתי תורות, בכתב
ובפה מסיני מסודות. ערוכות ומדורות, מהגבור בגבורות,
איש אלהי בוצינא קדישא מרא דארעא דישראל, החכם
השלם בכל מדות וחכמות גלויות וסתומות, הגאון
אשר שפעת יפעת אור תורתו, זרח בכל
התפוצה, מקצה אל קצה, כבוד מהר"ר
ישעיה במה"רר אברהם הלוי זצ"ל
ממשפחת הורוויץ, הספון וטמון
במנוחתו בארעא קדישא
ונשמתו בגנזי מרומים תחות כורסיה דעתיקא קדישא

מהדורה מחדשת מפוארת ומושלמת כלולה במעלות:
תיקוני שגיאות ושיבושים, פיסוק מלא, תרגון מאמרי הוזה"ק, מלואים והשלמות,
הערות וכיאורים, פענוח ראשי תיבות, תוכן העניינים מראה מקומות וציונים,
קונטרס מפתחות, ועוד מעלות רבות כאשר עיניכם תחזינה מישרים

נערך ונסדר מחדש בעזהשי"ת ע"י
מאיר כ"ץ
מפעל השל"ה השלם שלידי מכון "יד רמה"
חיפה

חלק א

כ. באזנים, סוד מרע (ספר חרדים, פרק כ"ג), שלא לשמוע למסית (דברים יג, ט). שלא לשמוע למתנבא שקר (שם שם, ד). (ומדברי קבלה) 'לא תשא שמע שוא' (שמות כג, א). שלא לשמוע לבעל דין אחד קודם שיבא חברו (סנהדרין ז ב).

ומדברי קבלה ומדברי סופרים (ספר חרדים, פרק מ"ו), אמרו חכמינו ז"ל (כתובות ה ב), אל ישמע אדם לאזניו דברים במלים, שהן נכוות תחלה לכל האברים בניהנם. קול באשה ערוה (ברכות כד א). משחרב בית המקדש, אסור לשמוע ולשמוח בקול גיגון וכלי שיר (סוטה מח א).

כא. ועשה טוב (ספר חרדים, פרק י"א), לשמוע תורה. לשמוע תוכחה מוסר. לשמוע קול שופר (רמב"ם הל' שופר פ"א ה"א). לשמוע אל השופט שכימים ההם (דברים יו, ט-י). צריך להשמיע לאזניו כל הכרכות (ברכות טו א), והרכה מהם מדאורייתא, כמו תפלה ק"א, וברכת המזון (ברכות כא א), וברכת התורה (ברכות שם).

[מדברי סופרים] (ספר חרדים, פרק ל"ו), (ו) להטות אוזן לחזרת שליח צבור התפלה (טור או"ח סי' קכ"ד). שלא יענה אמן יתומה (ברכות מז א). להטות אוזן לקריאת התורה (סוטה למ, א).

כב. בפה ובקנה. (יען כי מעלת האדם הוא הדיבור, ונקרא (בו) [כן] חי מדבר, וכמו שאומר הפסוק (בראשית ב, ו) 'זידי האדם לנפש חיה, ותידגם אונקלוס לרוח ממלא'. על כן ראוי לייחד לזה חדר בפני עצמו, כי יאריך הסיפור ויבוא באות שתיקה (לקמן כשער האותיות אות ש), ולא אוכר כאן רק קצת מילין התלויים בפה (ובקנה). (ספר חרדים, פרק כ"ד), 'לא תענה ברעך עד שקר' (שמות כ, יג). 'אלהים לא תקלל' (שם כב, כו). 'ונשיא בעמך לא תאור' (שם), היינו מלך או נשיא או ראש ישיבה, ויש בזה תוספת לאו, על המקלל שאר מישראל, במקלל לעצמו (שבעות לו א), נכפל לאו בתורה, דכתיב (דברים ה, ט) 'רק השמר לך ושמר נפשך מאד', וכתיב (שם שם, טו) 'ונשמרתם מאד לנפשתיכם', ו'השמר' היו לא תעשה (עירובין צו א). ואמרו בודר (ח"ב דף רס"ו ע"א), דכמה אלפים ורבעות מלאכים רעים, עונים אחר קללתו אמן לקיימה, לכן כל איש יחרד. 'כל אלמנה ויתום לא תענון' (שמות כב, כא), בכלל העיניו אף [ב]שמדבר עמהם בקושי (רמב"ם הל' דעות פ"ו ה"י). 'אל תונו איש את אחיו' (ויקרא כה, יד), וכתיב (שם שם, יז) 'ולא תונו איש את עמיתו', פירשו רבותינו ז"ל (בבא מציעא נח ב) באונאת דברים, כי 'אל תונו איש את אחיו' מוקמין (שם) אאונאת ממון. ושמעתי בשם הדרשן מודנו הרב רבי פייוש ז"ל, שדברי

אחרים, דע מה למעלה ממך, עין רואה, ואוזן שומעת, וכל מעשך בספר נכתבים (שם פ"ב מ"א). היו מחלמדייו של אהרן, אוהב שלום, ורודף שלום, אוהב את הכריות ומקרבן לתורה (שם פ"א מ"ב). להתבונן בקיום המצות וביראת ה' (שערי תשובה, שער שלישי, אות טו), ולא כאותם שנאמר עליהם (ישעיה כפ, יג) 'ותדי יראתם אתי מצות אנשים מלמדה'. לקנא ביראת ה' (משלי כג, יז). ולחמוד חמדה גנוזה. יצפה לישועה (שבת לא א), במהרה בימינו. עוד יש הרבה דברים, ולב טוב' כלל גדול הכולל הכל.

74 יח. בעינים, סוד מרע (ספר חרדים, פרק כ"ב), 'ולא תתורו [וגו'] [ו] אחרי עיניכם' (במדבר טו, למ), שלא יסתכל באשת איש ובשאר עריות (ברכות יב ב). שלא להסתכל בצלמים (שבת קמט א, ותוס' שם ד"ה ודיוקני), דכתיב (ויקרא יט, ד) 'אל תפנו אל האלילים'.

ומדברי קבלה ומדברי סופרים וחכמים (ספר חרדים, פרק מ"ה), אסור להסתכל אפילו בפנייה (עבודה זרה כ א), כמו שאמר איוב (איוב לא, א) 'ברית כרתי לעיני ומה אחבונן על בתולה', אם לא שמסתכל לראות אם ישרה בעיניו כדי לישאנה (קדושין מא א). ואסור להסתכל בבגדי צבעונים של אשה, כשמכיר אותה, אפילו שמוחים על הכותל (עבודה זרה כ ב). לא יסתכל בבהמה חיה ועוף כשנוקקין זה לזה (עבודה זרה שם). ואסור להסתכל אפילו בראש הגויה שלו (שבת קיח ב). אסור להסתכל בקשת (תנינה מז א). אסור להסתכל בלכנה ק", כן כתב רבינו מאיר הלוי בספר שושן סודות (דף נ"ח ע"א). אסור להסתכל בנשיאות כפים של כהנים (תנינה שם, ירושלמי מגילה פ"ד ה"ח). אסור להסתכל בפני אדם רשע (מגילה כה א). אין מסתכלים בפני האוכל, ולא במנתו, שלא לביישו, רמב"ם פרק ז' מהלכות ברכות (הלכה ו). אסור הסתכלות משום היוק ראייה (רמב"ם פ"ו מהלכות שנים). אסור (להסתכל) להשתמש נגד נד חנוכה (שבת כב א). מליצות ומשלים של שיחת חולין, ודברי חשק, אסור לקרות בהם משום מושב לצים, הרא"ש (שבת פכ"ג סימן א') בשם הרב רבינו יונה.

יט. ועשה טוב, התלוי בעינים (ספר חרדים, פ"י), להסתכל בציצית, כדכתיב (במדבר טו, למ) 'וראייתם אתו' וגו'. לככות על מיתת אדם כשר (שבת קה ב), שנאמר (ויקרא י, ו) 'ואחיכם כל בית ישראל יכבו' וגו'.

ומדברי סופרים (ספר חרדים, פרק ל"ו), אדם בתפלה צריך להיות עיניו למטה ולכו למעלה (יבמות קה ב). וצריך שיהיו עיניו סגורות בשעת תפלה, כדאיתא בודר (ח"ג דף ר"ס ע"ב). צריך האדם להיות שח עינים, שנאמר (איוב כב, כט) 'ישח עינים וישע' (שערי תשובה, שער א', אות כט).

שהות. ואף-על-גב דשם בגמרא (יא א) אמר רבי יוחנן לא שנו אלא כגון רבי שמעון בן יוחאי והכריז שתורתן אומנתן, אבל כגון אנו מפסיקין לקריאת שמע ולתפלה, זה אינו מצד מעלת התפלה על התורה, רק מצד חסרונינו שאנו הולכין במל, כמו זמן זה, על כן ראוי להפסיק. גם קדושת בית המדרש גדול מקדושת בית הכנסת, כדאיתא בפרק בני העיר (מגילה נו ב) דעושין מבית הכנסת בית המדרש, אבל לא מבית המדרש בית הכנסת, דמעלין בקודש ולא מורידין. ואין סברא לאסור לרוץ מפני הרואים, שאינם יודעים שהוא רץ לבית המדרש. ויש להביא קצת דמדומי ראייה, מלישנא דגמרא פרק קמא דברכות (ו ב), אמר רבי חלבו אמר רב הונא, היוצא מבית הכנסת אל יפסיע פסיעה גסה. אמר אביו, לא אמרן אלא למיפק, אבל למיעל מצוה למרהמ, שגאמר (הושע ו ג) 'נרדפה לדעת את ה', עד כאן. ומקשים העולם, אביו מאי קא משמע לן, פשיטא, דהא היוצא אמר. ויש לפרש, דאביו בא לאשמעינן, ולא זו דמותו לרוץ לבית הכנסת, ולא יחוש לפסיעה גסה הנופלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו, אלא אפילו מצוה קא עבד, וזה בא אביו לאשמעינן, דלא תפרש היוצא מבית הכנסת אל יפסיע, אבל הנכנס יפסיע, ואינו עושה שלא כהוגן כמה שמפסיע, אלא תפרש שאף מצוה קא עבד, וקל להבין.

14. ומדברי סופרים (ספר חרדים, פרק מ"ב), מצוה לילך להיות מעשרה ראשונים בבית הכנסת (ברכות נו ב). חייב אדם להקביל פני רבו ברגל (ראש השנה טו ב), שנאמר (מלכים ב ד, כג) 'מדוע אתי הלקחי אליו היום. לא חדש ולא שבת', הא חודש ושבת בעי למיזל. להקביל רבו וחבירו שבא מהדרך. במסכת ברכות (ט ב; נה א) מצוה לרוץ לקראת מלכי האומות, שאם יזכה לעולם הבא לדאות גדולתן של ישראל, יבחין כמה גדולה גדולתו.

15. יש מצוה התלויה ב'פה, ובעינים, וברגלים', והיא מצוה קידוש הלכנה. אמר רב יהודה הרואה לבנה בחדושה אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר במאמרו כו' (סנהדרין מב א) ק"ל. כבר כתבתי לעיל (אות קטנה יח) שאסור להסתכל בהלבנה, בשם רבינו מאיר הלוי, ויש סוד לדבר, רק רואה בה ראייה כשירצה לברך, וכשמחיל לברך אז אין מסתכל בה ק"ל.

16. ומנהג יפה, אנתנו נוהגים פה ירושלים עיר הקודש תוב"ב, לומר מזמור אחר סיום הברכה, ואומרים מזמור של עשרה הלולים (תהלים ק"ג), 'הללויה ה' אל בקדשו' כו'. ונכון הוא מאד, להתעורר אור הלבנה שלמעלה, היא מלכות בית דוד, שעליה רומזים 'דוד מלך ישראל חי וקים'. ואחר כך אנו אומרים, תנא דבי רבי ישמעאל, אילו לא זכו ישראל אלא להקביל פני אביהם שבשמים פעם אחת בכל חודש דים, אמר אביו, הלכך מברכין מעומד (סנהדרין מב א), ואחר כך קדיש דרבנן קכ"א. ומה מאד טוב ויפה הענין, כי לעתיד ילך פגם הלבנה, ותהיה אור הלבנה כאור החמה (ישעיה ל, כו; וראה פסחים סח א), ואז יתגדל ויתקדש שמה רבא כו', ויהיה השם שלם והכסא שלם, כנודע ליודעי חן, אשר נראה בעיני, שממעם זה מתרחקים

17. אמנם לענין שאלה הנוכרת לעיל, יש לפרש כך, לא שנו אלא למיפק, שיוצא לגמרי מבית הכנסת, דהיינו שהיריאה היא על מנת שלא לחזור עתה לבית הכנסת, אבל אם יוצא על מנת למיעל, דהיינו שיוצא לצרכיו (ולחזור) [ולחזור] מיד אזי ימרה וירוץ, ואז יהיה בקל וחומר למיעל לבית המדרש דירוץ, וקל להבין.

בגדה פרק כל היר (טו ב), הקדוש ברוך הוא שונא למי שנכנס לבית פתאום, וקל וחומר לבית חבירו.

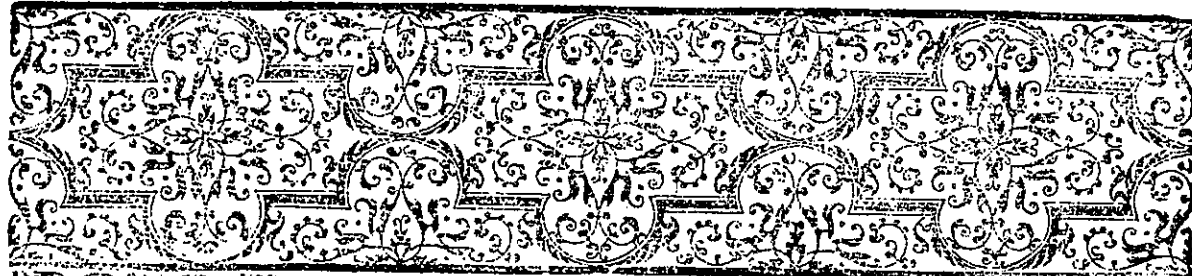
18. ועשה טוב, מצות עשה התלוים ברגלים (ספר חרדים, פרק י"ח), קימה והידור לפני אביו ואמו באימה ובראה (קידושין לא א). וקימה והידור בפני חכם אף על פי שאינו רבו (ש"ע יוד"ס רמ"ד ס"א). וקימה והידור בפני וקן

יד רמ"ה

הברכה בלבו, ואח"כ אסור להסתכל בה כמי שמסתכל בקשת, עכ"ל. הנה מה שכתב מספר חרדים, בפנינו לא נמצא מזה דבר, אלא שכתב בפרק מ"ה אות ה' בשם רבינו מאיר הלוי, וכשם שאסור להסתכל בקשת, ה"ה דאסור להסתכל בלבנה, וכמו שהביאו רבינו לעיל אות קטנה י"ח עיי"ש, ותו לא מירי, אבל מענין להסתכל בו לענין ברכה רק בתחילה או עד סופה לא מובא כלל בחרדים שם. אלא דמ"מ חזקן דהשיירי כנה"ג לפי מה ששמע מספר חרדים הבין ברברי רבי מאיר הלוי שמוחר להסתכל בה עד שיסיים הברכה, ואילו רבינו וכן בהגהות יש נוחזקן הבינו בדעתו שאף בשעת הברכה אסור להסתכל בו. ועיין עוד במשנה ברורה שם ס"ק י"ג מה שכתב בזה.

ק"ט. התם בסנהדרין ליתא להנך תיבות: 'הרואה לבנה בחדושה', אלא ביודשמי ברכות פ"ט ה"ב, אך התם איתא מימרא זו בסתמא ולא משם רב יהודה. קכ. כדברי רבינו כאן, כתב בספר יש נוחזקן אות ל"ז, וזה לשונו: כתב המקובל הגדול האלהי רבינו טודרוס הלוי ז"ל בספר אוצר הכבוד, וז"ל, ושמעתי אנורים על מורי דודי רבינו מאיר הלוי ז"ל שהיה מזהיר אזהרות רבות שלא להסתכל בלבנה, כמו שהוזהרו רבותינו ז"ל שלא להסתכל בקשת וכו'. וכתבתי זה לאפוקי ממנהג רוב העולם שמסתכלין כשמברכין אותה כמעט כל משך אמירת כל הברכה והשייך לזה, ואין להסתכל בה כי אם כמו לגבי הקשת, דהיינו כשרוצה לברך יראה אותה, ואחר כך יעלים עיניו ממנה, עכ"ל יש נוחזקן. ועיין במג"א או"ח סי' תכ"ו ס"ק ח' ובטור"ז שם. ועיין בשיירי נוסח הגדולה שם הגהת טור ס"ק ה', דעל מה דאיתא בשולחן ערוך. שם סעיף ב', ותולה עיניו וכו' ומברך, כתב, פשט הלשון נראה דמסתכל בה משהחיל לברך עד שיסיים כל הסדר, והכי נהוג עלמא. אבל שמעתי בשם ספר חרדים שכתב, שלא יכיר בה כי אם בשעת

76

שיורי

כנסת הגדולה
חלק אורח חיים

לחד בדרה סבך כשר לאלהיך ישראל אשר יוציאם ואשר יביאם אל ירחו
הרפך וההצלח הרב הגדול חומה ומגדול כמהר"ר חיים בנבנשת
נר"ו ולשעבר האריך למעניו בחלק זה זה שנים
שדמם בעיר ליוורני ולעת כזאת הוסיף ידו שנית תוכפה בעיקר לא הניח
דבר קטון ודבר גדול כן ה' חלקיני יגיעט לראות אור הגנוז באזכרותיו
משארית חלק השן משפט וחלק יורה דעה וחלק חבן הענין
שלא מפסו ענין ועיני רבינו המהמחר שיחיה
הזאת חמץ וכן
י"ד

אמר המדפיס ראה ראיתי שהספר הזה היה קשה המציאות אחרת
להעניןו פעם שנית על מונח הדפוס וזין כך אור כגבר הלציו החכם
הגולה י"ר דור אשכנזי נר"ו והשתדל עם יחודי סגולה ות"ח דק"ק
קושט' יע"א וזכו על החתום ליקח כל אחד ספר אחד ונתן הכסף וקם לו
הספר הזה ישלם ה' כפעלם ההשטרס
אחס ופעולתס
אכ"ר

דפס פה קושטניא

אשר תחת ממשלת אינונו המלך האדיר שלטון אהמר ירוסודו

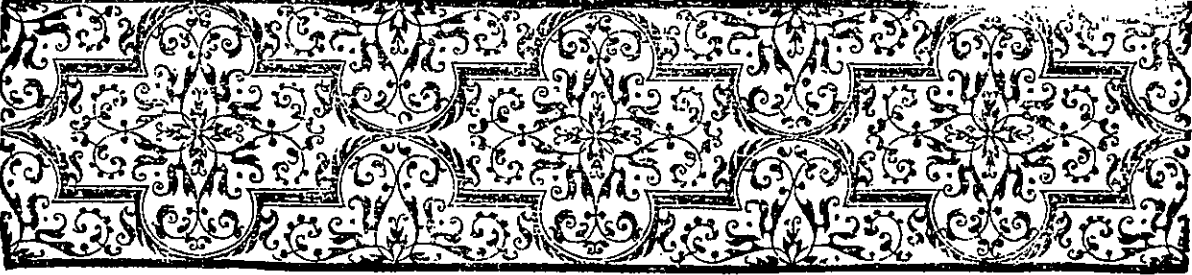
שנת עץ חיים היא למחויקים סה

דפוס המחוקק בה"ר יונה בנמהר"ר יעקב יצ"ו

ועתה יוצא לאור מחדש

ירושלים

שנת חמשת אלפים ושבע מאות ושלשים

שעבר ולשון מסורס הוא וזה מוכרח מדברי מהרי"ק ז"ל בשלחנו
 שכיים כשהיו בסדרן או חסרים ע"כ ואם עזרת הנזכר הוא שלאחר
 חובה ח"ך יצדק המנין בשניהם וביניהם יום אחד וקשה לזווגן ועוד
 למה הוציא השלמים מן הכלל וכסדרן שלמים שיום הם ששנתיים טבת
 שני ימים ועוד ח"ך לא חילק בין שנה פשוטה למעוברת אשר על כן
 חנו מוכרחים לומר חס אינו ענין לעצרת הנזכר חנו ענין לעצרת
 שעבר שאם היתה הנזכר אחר עצרת כסדרן או חסרין יצדק זה הכלל
 חזל בשלמים יהיה חובה ביום שני של עצרת ואם היינו יכולים לפרש
 העצרת המוזכר ככאן עצרת הנזכר ולא הוא קשה לן חלף מאי דהקשה
 מרן כבר היינו יכולים ליישב הכלל בכסדרן או חסרים כדברי הרב
 ז"ל ובעסדרן או חסרים לעולם אינו חל חובה ג"ה חזל זה אי
 איפשר דלפי האמת לעולם אינו חל עצרת שאחר חובה ביום שחל
 חובה ובחסרים הוא ליה שני ימים אחר יום שחל חובה מלבד יום
 שחל חובה ויום שחל עצרת וכסדרן שלמים שלשה ימים וזה בשנה
 פשוטה ובמעוברת צריך להוסיף עוד שני ימים עוד דאיתו למרן
 שכתב וכשחל חובה ביום ג' אינו חל שבעות באותו יום ובחמילה
 חובב שיעטפיה לא דק מר בלישניה דכלל גדול אמרו לא שלשה חובה
 וראיתי להרשב"ע בלבוש ז"ל שהביא כל פרטי הכללים שהביא ע
 מהרי"ק ז"ל וזה הכלל דיום שיהיה חובה יהיה עצרת השמיני
 וכמוזמה שדחף בהגנתו למה השמיני ולעניות דעותי דברי הטור
 ומהרי"ק ז"ל צדקו יחדיו אך את זה ראיתי ע"ס בדברי הטור לפעול
 מזה בסמוך שכתבויש עוד כללים וכו' והוא טעות אפורסם וצריך
 להביא ככתוב בפ"ו מהלכות קדוש החדש להרמב"ם ז"ל עד כאן לשון
 החכם הנזכר ועל האמת עם שלשון רבינו בעל הטורים ז"ל ורבינו ז"י
 בספרו הקצר שכתבו לעולם ביום שיהיה פורים יהיה ל"ג לעומר
 וביום שיהיה חובה יהיה עצרת מוכח דעל עצרת הנזכר קאמר חז"ל
 דלשון יהיה הכי משמע דאם על העבר לא יצדק יהיה לשון פתח ועוד
 דהיה לו לתלות חובה בעצרת ולומר וביום שיהיה עצרת יהיה חובה
 ועוד דבר הלמד מעניינו הוא דכי הכי דמ"ס לעולם ביום שיהיה
 פורים יהיה ל"ג לעומר הנזכר מאי מ"ס יום שיהיה חובה יהיה
 עצרת פירושו הוא עצרת הנזכר שכן שכן ונדמה מ"מ מוטב שנסתכל
 דוחקים הללו ולא קאמר שהוא טעות מכל וכל זה פתרונו כי פתח
 לה החכם השלם הנזכר במ ששעה לו סמוכות מדברי הרב ז"ל בספר
 הקצר שסיים כשהיו בסדרן או חסרים עד כאן וחק על פי שש"ע
 שדפסם בו כיצא שנתה"כ כחוב סיום זה אמנם מה שחפסם עלי שכתבתי
 וכשחל חובה ביום ג' אינו חל שבעות באותו יום דכלל גדול אמרו
 לא שלשי חובה הדברים מבוחרים דאשגרת לישן הוא חלף אלא מפני
 שתפסתי בלשוני לא ג"ה עצרת כתבתי דחובה אינו חל באותם
 הימים והכונה לומר בימים שיכול חובה ליפול אפי' שהיה באיפשהו
 לחול חובה ביום שלישי מפני דלא ג"ה עצרת אי איפשר ליפול באותו
 יום ולכן לא חשתי לדקדק בזה זאת אשיב לפי מה שחזר בפוסק אמנם
 בדקתי בהעתק כתיבת יד אשר לי וכך כתוב שם וכשחל חובה ביום
 חמישי או שבעי אי איפשר לחול חוב השבעות באותם ימים וכו' הרי
 שדקדקתי בלשוני שלא להזכיר יום שלישי והמדפסים או המביה כיון
 שראה שכתבתי לא ה"ג עצרת חשב שחסר בדבריו יום שלישי והגיהו
 ז ר"ד ע"ה שט"ה ז' תרתי דתויתתו וכו' מדעוהו

כתב גדו כתוב גמרא דכי פרק בני העיר שנת שקורין שני סדרות
 מפטור לעולם באחרונה רחן מאהרי אות וקדושים שופטין וקבלה
 ככני טשיים שהיא הראשונה וכן כתוב בספר האמה אכל בספר
 הלבושים בסיומן זה ובסיומן ח"ג כתב זעזעונו סופר נעל בדברי ה
 המרדכי ובמנכ"ס והסכים וחק בשקורין חרי מות וקדושים שנת
 אחד מפטורין התשעונו וכו' וכתב ואי איישר הילי אנטול המהג עד
 כאן וכתב הבית חרש ומי ישמע לו לדבר הזה לשנות מהג אבותינו
 ולהטעות הספרים על פי אומר הדעת כשלא נמצא הפך זה בספרי
 הקדמונים שבידנו עד כאן גם בספר מטה משה סיומן ת"ד מסיק
 דיפטורין הלך ככני כושיים וסיים בסוף דבריו וכתבתי זאת לאפוקי
 דעת חכם אחד כתב בספרו דפסם אחד כי מהג טעות הוא ולפי
 אומר לי שאין לשם הספרים חשיבותם יפנים ומינה לא תוועד
 כאן והרשב"ע הלבוש ז"ל בסיומן ח"ג שם בהגדה ראה דברי ספר
 מזה משה וחזר לקיים סברתו ונכחיי מדברים תיקוני משבר שכתב
 לעולם מפטורין בהתשעונו לקדושים בין כשהן נפרדות בין כשהן
 מתערבות

לקדם בנייתו דרך חלון ופתח ע"כ ובס' מטה משה ס' תקל"ז כתוב ואני
 ראיתי את מורי הרב ז"ל שהיה יושב בחצורה שמה ועוד לב והגיע
 שבת קדושה הלכה ולא היה רוצה לזאת לחין וזה לפתוח לו החלון
 נגד הלכנה וברך ברכת הלכנה ע"כ דה טעה כ"ח ותולה עיניו
 בכנה כו' וצאמר המאסף פשוט הלבוש ראה דמסתכל בה משהתחיל
 לברך עד שסיים כל הסדר והכי נהוג עלמא חזל שמעתי בשם ספר
 חרדים שכתב שלא יבטו בה כי אם בשעת הברכה בלבד ואחר כך חסו'
 להיטו זה כמי שמסתכל בקשת ל דף ר"ב ע"ה טעה ח' וצאמר
 בכל פעם כשם שאני רוקד כו' כ"ב כן הביאו הנוסחא רבינו ירוחם
 והר"ה וס' המפה ופניו היא הנוסחא הכתונה בסדורים כשם שאנו
 הנוסחא הגדולה בפניו היא הנוסחא שמהר"י ז"ל היה מוחה מלומר כן מפני
 שמרקין כבדקו ושמעתי שמהר"י ז"ל היה מוחה מלומר כן מפני
 שמרקין מוטב שמרקין לחארים והגיה לומר כשם שאנו רוקדין כו'
 וכן שמעתי בשם הרב הגדול מהר"ר חיים שתי ז"ל ואחר המחילה
 הוא ליתא שכדי שיהיה כמעט שמרקין לחארים ז"ל מרקדין חזל
 מרקדין משמעו הוא רוקדים ומשנה שלימה שנינו בפ' משילין לא
 מנפתיין ולא מרקדין ובפ' שני דכתובות בייחא כיצד מרקדין לפני
 הכלה ובפ' חלק אמרי גוים מרקדין בהיכלו היה טראותנו כו' ר"ע"פ
 אמרינן ואל תעמוד בפני השור מפני שהשטן מרקד בין קרניו ורוד
 מפניו ומכריח מתרבימינן מרקד ומשחל הנה בכל המקומות הללו
 אף על פי שאינן כופעל יוצא לחארים תני מרקד וכיוצא בהם מפני
 שמרקד הוא על משקל מפקד צבא האלחמי ועל משקל משמר מרום
 ושעבר המסד משמר מכסה מוצר מדבר וכן אפי' כפסוק סוס דוהר
 ומרכבה מרקדה ומ"ס לאו יוצא בקט רוקד וה"ה מרקד ויראה לי
 שאפליגימא דמרקד הוא עושל יוצא לחארים כיון שענין המרקד לא
 צא מעצמו אלא שברצו עושה המרקד שייך לומר מרקד מכין גופו
 לרקוד ז טעה ג' וצאמר תשוב עליהם אימתה ופתח כו' כ"ב ומהגין
 לומר ידו מלך ישראל חי וקיים שמלכותו נמשל ללבוש ועתיד להתחדש
 כמותה וככתב ישראל תחזור להתדבק בנעלה שהוא הקב"ה דוגמת
 הלכנה המתחדשת עם החמה שאמר שמש ומגן ה' ולכך עושין שמחות
 לרקודין בקדוש החדש דוגמת שמחת נישואין ס' המפה ח טעה ה'
 וצאמר ב' פעמים כן כו' העשם משום שמחה הואיל וקבלו פני שכינה
 תשובת מהר"ל ומהר"ד הירץ ז"ל כתב שמע מינה ח"ה דיק שקבל
 מהראשונים אחר כי קבל ואמר תפול עליהם אימתה ופתח ראו
 לומר לחפירו לא עליון כי אם שלום מטה משה ס' תק"מ ח קבלה
 מהר"י דבספורק לומר עומד קול דודי כו' עד מצין מן החרבי מטה
 משה ס' תקמ"ח

ב"י וכו' סעיף א

דף ר"א ע"ה טעה ל"ח עד שיעברו עליה שבעת ימים כו' כ"ב
 והכ"ח כתב קבלנו מרנונינו שכך נהגו הקדמונים שלא להחמיץ
 המטה והמטה לקדם אותה במוצאי שבת אחר שגברו ג' ימים עד כאן
 אכל המנהג בנינו שלא לברך על הלכנה עד שיעברו שבעת ימים
 וכתבתי בתשובה חלק ח"ה ס' ש"ז דהע"ג דמלישנא דבמ' משמע
 עד שיעברו עליה שבעת ימים שלמים מכל מקום אם ליל מוצאי שבת
 היא שבעת ימים לחדושה מנרך עליה אע"פ שלא עברו שבעת ימים
 שלמים

טור ס' תכז וכו' ס"א

דף ר"ב ע"ה טעה ו' וכתבין ביום הראשון כו' כ"ב עיין בטור ח"ה
 ס' קכ"ו ובז"י ונמה שכתבתי בס' כנסת הגדול' שיש ללמוד משסלענין
 טעויות

טור ס' תכח וכו' ג"ס

דף ר"ב ע"ה טעה ל"ד לא אר"ו ראש השנה ולא בל"ו פסח כו' כ"ב
 שאמר הוא לבדו יעשה לכם לבדו רוצה לומר לא בל"ו מהר"ל נה'
 ר"ח ב טעה ל"ה וניוס שיהיה חובה יהיה עצרת כו' כ"ב אמר
 המאסף על מה שכתבתי במהורה ראשונה עלזה כתב לי החכם
 השלם כמה רישי אלמוני נר"ו וז"ל העצרת המוזכר ככאן הוא עצרת

לכה
 זמיו
 הר"ן
 י על
 שבת
 דברי
 לאין
 אחי
 הלכה
 שבת
 יקחו
 ז כו'
 חלף
 יתני
 סיק
 בני
 מהו
 זמרו
 פלוג
 דלף
 חלף
 קרף
 ח"ה
 ח"ה
 ח"ה
 ד
 דכי
 ח"ה
 רבינו
 לו
 חלק
 הר"ן
 ישי'
 כחת
 מרח
 ר"ן
 כלת
 יתני
 י"ה
 כ"ב
 חלף
 יתני
 ר"ן
 יפה
 ג"ל
 שחל
 עלה
 זמני
 יורה
 ח"ן
 שיר
 ר"י
 חרש
 ח'
 גשה
 חת
 מ
 שש
 של

Caro, Joseph, 1488-1575

שולחן ערוך אורח חיים

עם פירוש

מקור חיים

מרבנו יאיר חיים בכרך זצלה"ה
בעל "חות יאיר"

מופיע לראשונה מכת"ק

ערוך ומסודר עם הערות והארות
על ידי
הרב אליהו דב פינס

חלק שני

מפעל תורת חכמי אשכנז
מכון ירושלים . תשד"מ

קיצור הלכות

חבירו, הגה' מנהגים קפ"ב, גם בגי' מרדכי הנ"ל, ושם
דהמשיב כשואל.

מ"ש מהרי"ל למנוע קידוש לבנה ומת בעיר, וכ"כ
במנהגי החסיד ר' יוזפא האן, וסיים דבשעה
עוברת אין להקפיד, ומ"ש בפסקים וכתבים כ"ה אין
שואלין בשלום ומת בעיר.

תמה על מ"ש שם בפסקים מה ענין כפר קטן לכאן,
ואישתמיטתי הא דאבל רבתי הובא בתורת האדם
דהרמב"ן וטור ס"ס שמ"ג. וגדר כפר קטן.

ס"ג. הגה. עד חצי כ"ט י"ב שצ"ג — ולעולם אין
מקדשין אותה אחר לקותה משא"כ אחר
ליקוי חמה, עב"י.

ס"ד. ז' ימים — שו"ת ר"י גיקטלי, וכ"כ בעשרה
מאמרות מאמר אם כל חי חלק א' ס"ט,
ושסמ"ג מהרי"ל רמ"י וב"ח חולקין, ויש לקדשה אחר
ג' ימים.

הגה. תחת הגג — במ"מ תקל"ז שרש"ל קידשה תחת
הגג אצל החלון, וכ"פ הבי"ח לעת הצורך משום
רשעות או חולה ותפוס.

אין לאחר כלל קידוש לבנה כדי לקדשה בעשרה דלא
מצינו קפידא מכ"ש במקום שא"א קדיש אחריה.
ומ"מ ביש שהות ג' או ד' לילות ודאי מאחרין כי גדולה
מעלת ברוב עם, עמ"ש ס"י תפ"ט ס"ג. ולולי דמיסתפינא
אמינא אם עבר מולד הלבנה והיא זורחת רק שתפוס
וא"א לראותה ורואה זריחתה או אפילו רק יודע שזורחת
מברך.

סומא מברך ברכת הלבנה, שו"ת רש"ל ע"ז הביאו
מג"ד. ונ"ל אפילו לא ראה מאורות מימיו.
בספר חסידים ס"י ט"ו וס"י ר"ל שיש להתענות
כשהלבנה לוקית שהוא סימן רע לישראל כבגמ'
דסוכה.

סימן תכו

הגה. באדר ראשון אדר סתם — שלימים וכן רבים
חולקין וס"ל דכותבין ג"כ באדר ראשון, ובגיטין
אפילו בדיעבד ב"ח פוסל.

אם כותבין הראשון השני בה"א, ודינייהו לענין גיטין
לכתחילה ובדיעבד.

מה שכתב והזהיר בסי' יש נוחלין דף ט' ע"ב שב' או ג'
ימים לפני ר"ה יעינינו בסדר עברונ' ויעשו לוח
מידי שנה בשנה.

סימן תכח

פ"א. יהיה עצרת — ר"ל העבר, וזהו ג"כ כוונת
הפייטן יום חינוך ויום ביכור, ובתנאי

סימן תכו

צריך להזהר שיהא מקום שמקדשי' שם החודש נקי
מכל צד, וכך נראה מגי' מרדכי ספ"ז דברכות.
גשים פטורות מקידוש לבנה אע"פ דהוי לאו דלא
תסור, עמ"ש ס"י תרע"ה ס"ג ובמג"א.

פ"א. הגה. ונחנין — עמ"ש ר"ס רכ"ט.
פ"ב. הגה. או ג' או ד' עננים — מה שנ"ל דאין לחוש
רק לב' לילות ולא יותר, ומ"מ בחורף
טפי יש לחוש.

ומגדיו נאים — ובגי' מרדכי שם דאף שמברך בחול
ילבש בגדי שבת, וע' בהגה פה.

פועלי אמת שפעולתם אמת כ"כ בצפנת פענח מהרי"ט
פ' אמור דרוש א' דקל"א ע"א, וע"ש דיש שם ט"ס.
קודם פ' דאב — ע' הגה ר"ס תר"ב, וס"י תקנ"א ס"ח.

אבל לא במוצאי פ' באב — ובסה"י שראוי לקדשה או
ושכך נהגו, וכך הנהיג זקני מהר"ל ז"ל, ע'
קשל"ה דנ"ג ע"ג, וע' ס"ס תקנ"ט.

או שאר תענית — ומ"מ יחיד המתענה יקדש עם
הצבור, מג"א. ונ"ל דיטעום דבר.

בליל פורים יש לקדשה — ומ"ש שו"ת מהרמ"ע ע"ח
בטעם שאין לקדשה בליל שבת וי"ט, וע"ש.

במ"ש שחל בו י"ט — וכ"ש בשאר לילי שבת וי"ט,
ועשו"ת רדב"ן רל"ג והגה' מנהגים קנ"ז קפ"ב,
ומעשה רב בשנת ש"ץ שקדשו בליל א' דסוכות.

ענינו — ואין להסתכל בה רק בתחילת הברכה
בהבטה כל דהו, שושן סודות, ואוצר הכבוד,
וספר חרדים. L

ומישר רגליו — ואפילו בשעת רקידה יזהר מלכלוך
רגליו, ש"ל דע"ד ע"א. ועע"ש דקמ"א ע"ב,
והגה דק"צ ע"א, ובמ"מ תתקמ"א, וב"ס ה"ה דמ"ו ע"א,
ובתפילה ספרדית מנהג ספרדים ובני א"י בעת קידוש
הלבנה.

ומברך מעומד — ע"ס שפתי דעת פ' בראשית מאמר ג'
וצו מק"ע טוב טעם.

הגה. ורוקד ג' פעמים — לפועל דמיוני, כענין זרה
ויור, ועמ"ש ס"ס תר"י.

ואומר תפול עליהם וגו' — וכן פסוק עד יעבור וגו',
רוקח, ובמ"מ ס"י תקל"ט מרש"ל ואבודרהם
וסידור המקובל מהרי"י הירץ ז"ל.

בתפלה ספרדית ז"ל: כשם שאנו מרקדין כנגדך ואין
אנו יכולין ליגע בך, כך אם ירקדו אחרים
כנגדנו להזיקנו לא יוכלו ליגע בנו, עכ"ל, ונכון הוא
אפילו מקדשה ביחיד.

ויאמר לחבירו ג"פ שלום עליך — ע' סודו בהגה' ספר
הקדוש הקנה דל"ה ע"א. אפילו אין כאן רק

76

ספר

נוהג כצאן יוסף

פסקים ומנהגים

של קהילות אשכנז וק"ק פרנקפורט

לרבי יוסף יוזפא ב"ר משה קאשמין סג"ל זצ"ל

לפי נושאים בסדר א"ב ולפי סדר ימות השנה

נדפס לראשונה בק"ק האנויא

תע"ח

יוצא לאור ע"פ דפו"ר

עם מבוא, הערות, ציונים, מפתחות ונספחים

על ידי

עמיחי כנרתי

מכון שלמה אומן שע"י ישיבת שעלבים

תשע"ח

מברכין את הלבנה בלילי שבת. ואאמ"ז מהר"י האן ז"ל בספר יוסיף אומץ⁷ כתב, כשהשעה עוברת מקדשין הלבנה בליל שבת. ומה⁸ שנוהגין שאין מקדשין הלבנה כשיש בר מינן בעיר עד לאחר הקבורה, משום שברכת הלבנה צריך לברכה בשמחה כמו שכתבתי בס' ו'. והיכן דהשעה עוברת אין קפידא.

ד. עוד כתב אאמ"ז ז"ל⁹, אסור להסתכל בלבנה היינו הבטה בהבנת הלב¹⁰ (לצייר¹¹ בעין שכלן גוונים או תמונות בלבנה ח'), אבל ראייה כפשוטה מותר, כדמשמע מלשון הסתכלות בלב כמה פעמים בכמה דוכתי¹². ובשל"ה¹³ כתב דלא יסתכל בלבנה כי אם פעם ראשון כשמתחיל לקדש. L

ה. עד מתי מקדשין החודש¹⁴, עד חצי כ"ט י"ב תשצ"ג¹⁵. והא דאמרו בסנהדרין דף מ"ב¹⁶ עד ט"ז לחודש, ולא עד בכלל. וכן משמע מלשון הט"ז¹⁷ שכתב, מהרי"ל¹⁸ לא היה מקדש החודש כשיו"ט חל במוצאי שבת, כמו שבועות. דייק באומרו כמו שבועות, כי פסח וסוכות גם בלא יו"ט הא כבר עבר זמן קידוש החודש, דע"פ הרוב ט"ו לחודש הוא ט"ו למולד. נ"ל המנהיג. אחר כותבי מצאתי לבעל כנסת הגדולה בתשובה אחת שהביא באו"ח סימן תכ"ו דייק כעין זה, והנאני הדבר שכיוונתי לדעת הגדול. האמנם שנדון דידיה מדבר ממוצאי תעניות, עם כל זה הוי נידון זה בהדמות מילתא למילתא.

ו. אין מקדשין החודש אלא מתוך שמחה, עיין מה שכתבתי בס' ג' ובהלכות ט"ב¹⁹. לפיכך אם אפשר יקדש במוצאי שבת כשהוא מבושם ובגדיו נאים. ודוקא אם ליל מוצאי שבת הוא קודם יו"ד לחודש אז ממתנינים עד מוצאי שבת, אבל אם הוא אח"כ אין ממתנינים, שמא יהיו איזו לילות מעונן ולא יראו הלבנה ויעבור הזמן, רמ"א בהגהת או"ח סי' תכ"ו²⁰.

ואדוני מו"ח נר"ו כתב בשו"ת שלו²¹ והמה בכתובים דזמן קידוש הלבנה מתחיל מיד כשעברו

7 סי' תסח.

8 יוסף אומץ סי' תע.

9 שם סי' תעד.

10 לשון היוסף אומץ שם: שמביט בה מעומק לבבו.

11 ביאור הכותב כאן. אמנם אפשר לפרש כוונת

היוסף אומץ בפשטות, שמחלק בין ראייה בעלמא

להסתכלות והבטה יותר ממושכים וממוקדים.

12 עיי"ש בהערה 55 שצויינו מספר ענינים ומקורות לחילוק זה.

13 שער אותיות אות ק קדושה אות לח.

14 נמצא בכמה ספרים לשון "קידוש החודש", והיינו מפני שהלבנה נקראת חודש, וראה בספר קידוש

לבנה לרב שנכונים עמ' ז.

15 רמ"א סי' תכו סע' ג, ע"פ שו"ת מהרי"ל סי' יט.

16 מא, ב.

17 שם ס"ק א.

18 מנהגי מהרי"ל עמ' קסג.

19 לקמן עמ' שמד סע' טו.

20 סע' ב, ע"פ תרוה"ד סי' לה.

21 נמצא בקיצור בשו"ת רבי יהודה מילר סי' קיא ד"ה ועיי"ז חדשתי, וגם שם ציין לתשובה שהאריך בה.

וראה היטב בתשובה של ר"י מילר שנדפסה בקובץ עץ חיים (בובוב), ניסן תשע"ז, עמ' כ-לב שנקט

לקדש כבר מהלילה הראשון.

ה' פעמים²² מע ועיין מה שכו קידוש החודש, החודשים שאין והוציא מזה שא דימהו לנישואי מלך ישראל חי להדבק בבעלה ה²⁹, ולכן עושי סימן תכ"ו³⁰ שו ז. מה שהפליז מקדש החודש יש תחומין למי בין³¹, וכן עי הביאו בהגה"ה וכן עיקר שכתו שאין הלכה כן. הט"ז, והשגתיו היא, לא שמיה

22 מוזכר בלבוז בשאר הספרים ה [בשו"ת ר"י מילו זולקדש הלבנה ז אחר ה' ימים". וו הנחלות" בסוף ס 23 ראה בענין ושעה"צ ס"ק יט. 24 ביוסף אומץ מסוף שבעת ימי קידוש לבנה הנה 25 וגם בשו"ת ו 26 עיי"ש בפיר

ספר

יוסף אומץ

פסקים ומנהגים לכל ימות השנה
 עם מנהגי ק"ק פרנקפורט
 וענייני מוסר ומידות

מאת רבי יוסף יוזפא האן נויירלינגן זצ"ל
 ראש הדיינים בפרנקפורט

נדפס לראשונה בשנת תפ"ג

יוצא לאור ע"פ כתבי יד ודפו"ר
 עם מבוא, הערות, ציונים, מפתחות ונספחים

על ידי

עמיחי כנרתי

עורך: יואל קטן

מכון שלמה אומן שע"י ישיבת שעלבים
 תשע"ו

אם יש לחוש שעל ידי שילבוש כתי שוקיים⁴⁷ שלו יגמרו הקהל לקדשה ולא ימצא עוד מנוח כשיבוא, אז טוב לו שילך בלא כתי שוקיים כדי לקדשה ברוב עם הדרת מלך⁴⁸. ועל כל פנים יישר רגליו בשעת קידושה⁴⁹. ויש לי גם כן סרבל מיוחד לקידוש הלבנה.

76

תעוד. כתב בספר חרדים⁵⁰ בשם רבנו מאיר הלוי שאסור להסתכל בלבנה. ובהגהות דיש נוחלין⁵¹ מסיים בה הכי וזה לשונו, ואין להסתכל בה כי אם כמו בקשת⁵², דהיינו כשרוצה לברך יראת אותה ואחר כך יעלים עיניו ממנה. עד כאן⁵³. ולי נראה דבראיה בעלמא אין איסור כלל⁵⁴, רק בהסתכלות, דהיינו שמביט בה מעומק לבבו, כדמוכח לישנא דהמסתכל בכמה דוכתי בתלמוד⁵⁵. תעה. כתב במטה משה⁵⁶ בשם הגאון מהרש"ל ושאר גדולים שיש לומר [אחר כשם שאנו רוקד וכו'] (כת"י ב') תיפול עליהם אימתה ופחד בגדול זרועך ידמו כאבן עד יעבור עמך ה' עד יעבור עם זו קניית⁵⁷, קניית זו עם יעבור עד ה' עמך יעבור עד כאבן ידמו זרועך בגדול ופחה אימתה עליהם תיפול, ג' פעמים⁵⁸. ואחריו, קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות, דומה דודי לצבי או לעופר האילים, הנה זה עומד אחר כותלנו משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים⁵⁹. ובביאור תפילה מהר"ר הירץ טרויש ז"ל ש"ץ פה⁶⁰ כתב גם כן לומר פסוקים אלו בשם מהר"ר יודא חסיד ז"ל⁶¹, וכתב הוא כוונתם. ובספר המוסר⁶² כתב שאומרים אחר סיום פסוק תיפול עליהם ישר והפוך אמנ ג' פעמים, סלה ג' פעמים, הללויה ג' פעמים, ואחר כך תני אלמלא לא זכו וכו'.

תעו. הנה הארכתי במצוה זו מאוד, לרוב חביבותה וחשיבותה בעיני. וקרוב אני לומר שמי שעובר עליו חודש ימים ולא זכה לקדשה ולהקביל פני אביו שבשמים, דהוי כנוזף מאיתו יתברך, שלא רצה להיראות לו ומסתיר פניו ממנו, וקל וחומר משופך קיתון על פניו דגשמים בחג⁶³.

47 = גרביים ארוכות.
48 משלי יד, כת. וכ"כ בח"א כלל סח סעי' יא וכמור וקציעה סי' רכט שמצוה לכתחילה לקדש הלבנה במנין בגלל רוב עם. אך י"א שגם שלושה או חמישה נחשבים לרוב עם, ראה בח"א שם ובמקור חיים סי' תרץ סעי' ית. וראה על תיקון המלבושים כשהוא לעומת תפילה בציבור מש"כ בהליכות שלמה (פסקי הגרש"ז אויערבך) תפילה פ"ב סעי' טו ובאשי ישראל לרב פפויפר פ"י הערה טו.
49 טושו"ע סי' תכו סעי' ב.
50 פרק מה סי' ה, והוא שם ע"פ ספר 'שושן סודות' בשם אחיינו של הרמ"ה ששמע ממנו, הו"ד בכרכי יוסף סי' תכו.
51 הגהות רבי יעקב לספר יש נוחלין שכתב רבי אברהם אביו. והוא שם בפרק ד, זהירות שבת ויו"ט, אות לו. וראה בשל"ה שער אותיות אות ק קדושה אות כח.
52 ש"אסור להסתכל בה ביותר" (שו"ע סי' רכט סעי' א), ע"פ חגיגה טז, א שהמסתכל אינו חס על כבוד קונו ועיניו כחות.
53 ובא"ר סי' תכו הביא דבריו, וכתב "לשון ויתלה עיניו וכו' שכתבו כל הפוסקים והוא ממסכת סופרים פ"ב לא משמע קצת הכי".
54 ולכן מסתבר שאפשר ואולי אף ראוי לראותה כל משך הברכה, וראה במ"ב סי' תכו ס"ק יג ובשעה"צ שם ס"ק יד.

55 כ"כ לגבי דאיית הקשת האבודרהם (פרק ברכת הראיה, השבח וההודאה) בשם תשובת הרא"ש ש"אין מסתכל כרואה, כי המסתכל מוסיף ומדקדק בהבטתו יותר מהרואה". וראה לגבי הסתכלות בברכת כהנים במ"א סי' קכח ס"ק לה (וכ"כ כמה פוסקים לגבי הסתכלות בעריות, ראה באריכות בספר תורת הסתכלות לגר"ב זילבר זצ"ל סי' ב וסי' י, בספר הסתכלות בהלכה לרב מרדכי פוטאש שער א פרק ב ושער ד, וכן בשו"ת יביע אומר ח"ו או"ח סי' יג סעי' ג). וכע"ז כתבו הרמב"ן ועוד ראשונים ב"מ ב, א לגבי "הבטה", ועיי"ש בנח"ד.
56 סי' תקלט וסי' תקמא.
57 שמות טו, טז.
58 וכן הוא ברוקח סי' רכט, אך בטור וברמ"א סי' תכו סעי' ב כתוב רק את תחילת הפסוק (עד "כאבן") לומר ולהפוך.
59 שה"ש ב, ח-ט.
60 סידור ר' הירץ ש"צ עמ' שעד.
61 הובא גם במטה משה סי' תקמא.
62 לר"י כלץ, פרק ד דף קכ. וכעין זה ברוקח שם ובטור שם.
63 משנה סוכה סוף פרק ב. וכוונתו בק"ו, מפני שקידוש לבנה נחשב כקבלת פני שכינה, ובוה יתור חמור כשנמנע מאשר שאר מצוות. וכעין זה כתב בשו"ת חת"ס או"ח סי' קב שאם אין יכולים לברך הרי זה כשפך לו קיתון על פניו. אך בשו"ת שבות יעקב ח"ב סי' י כתב שבקידו"ל אינו כשפך לו קיתון, עיי"ש.

ולגודל מעלת מ
אל אב"ד פה בש
יבחו איש אחד ו
תהוא ראה השבוי
לקדש הלבנה כמ
מוסרותימו ממנו,
תעו. כל החרדים
קובעים מזוזה רק
משמע להו דהוי ו
שיש לו פתח אחד
דוכתבתם על מזוזה
על מצות עשה שי
אחד בלא מזוזה, ו
שהיא מצוה קלה
בכל פתחיו, קרוב
כל ימיו על מצות
ז"ל, אילו היו יוד
במזוזה כשקובעין
ודווקא כשיש י
מעובי הכותל, רק
על פי כן חייב בכ
אם הכותל הוא ב
תעה. הקובע מזוזה
לקובע מזוזה.
כשקובע הרבה
ונראה לי שאם ו
למקומה, אין צריך
64 ע"פ תהילים עג,
65 הובא מעשה זה
בזכנר, אמשטרדם תל
נ עמ' ב, והו"ד בקיצ
סעי' א, וכן באליהו ו
בביאור המעשה מש'
בנספח בסוף הספר.
1 וכבר יצא נגד זה
מהר"ל עמ' תקצא-ה
סעי' ב שכל חרדי הב'
סי' קו.

Joseph Hayyim ben Elijah al-Hakam, ca. 1834-1909

ס פ ר
בן איש חי
חלק ההלכות

מסדרות על פרשיות התורה לשתי שנים
אוצר פסקי דינים הלכה למעשה, סדורים וערוכים
על סדר הפרשיות, מעשה ידי אמן ריש גלותא דבבל
הגאון האדיר, המפלא בדורו, כל העולם עונים אחריו
מקדש מקדש, אין חקר לתבונתו בכל מקום הלכה כמותו

כקש"ת מרנא ורבנא

כמוה"ר רבי יוסף חיים זצוק"ל

בכמהר"ר אליהו בכמהר"ר משה חיים זצוק"ל

מהדורת פאר

מנוקדת, מוגהת ומתוקנת, עם ציונים ומראי מקום
ועם תרגום המלים הלועזיות בשולי העמוד
בתוספת מפתח מפורט לכל סעיף וסעיף

הוצאת ספרים "מרכז הספר"

שנת: "ואלה שמות בני ישראל"

פעיה"ק ירושלים תוכב"א

אם הם ארפים ועודפים על הכשר, צריך לקץ אותם גם בראש-חדש.

כב ברפת הלכנה יאמר בשמחה ובנחת ובשפה כבודה, פי הוא כמקבל פני שכינה; ולכן חסידים ואנשי-מעשה נוהגים לטבל ביום קדם ברפת הלכנה, והוא מנהג יפה, בפרט אם אינו טהור מתשמיש-המטה. ואם הוא בתענית, טוב שיטעם איזה דבר קדם ברפת-הלכנה, ולא יברך עד שיהיה ודאי לילה ותהיה זריחתה נפרת על-גבי קרקע.

76 כג צריך שיעברו עליה שבועה ימים שלמים מעת המולד, כנגד פתח חכמה בינה דעת חסד גבורה תפארת. ואם ענן אפלו דק עליה, לא יברך. וכל הלילה זמנה הוא, אפלו אחר חצות. וצריך לישר רגליו כחפלת שמונה-עשרה. וכשיאמר "כי אראה שמיך מעשה אצבעתיך וכו'" יראה אותה ויסתכל בה, אבל כשיתחיל לברך לא יראה בה עוד כלל. כד סומא לא יברך, משום דאיכא פלגמא בזה וספק ברכות להקל; אלא יעמד אצל החזן המברך ויאמר לו שייכון עליו, ויצא ירי חובתו בשמיצה. והרואה על-ידי פתי-עינים - יברך אף-על-פי שלא יכול לראות בלא פתי-עינים. וצריך לברך תחת אויר הרקיע ולא תחת הגג; ורק אם אי אפשר לו בכך משום שהוא חולה או סבה אחרת, יברך תחת הגג; וטוב לעמד על מקום חלול מתחתיו אם אפשר לו בכך.

כד כשאומר "כשם שאנחנו מרקדים" ידלג שלשה דלוגים וקא, וכן בפעם שניה וכן בשלישית; ויש סוד בדרך כנגד עליות הספירות שמכונים בהם עתה. ופה עירנו בגדד נוהגים לדלג הדלוגים באמרם "סימן טוב תהי לנו", ואנא עבדא עושה כמנהג העיר; אף כשאני אומר "כשם שאנחנו מרקדים" אדלג עוד שלשה דלוגים, וכן אני

מורה לאחרים. ומנהגנו פה לדלג שלשה דלוגים כשאומרים "ידוד מלך ישראל חי וקיים".

כז לא יאמר "שאף הם" אלא יאמר "שגם הם"; ויאמר "תהי לנו" ולא "תהיה"; ואם מברך ביחיד, יאמר "כשם שאני מרקד". וכתוב ב"כתר-מלכות" כתיבת-יד: באמרו "ידוד מלך ישראל" יכון "ידוד" מלא באות יוד, וכן אני נוהג. ועקר הנסח הוא לומר "ברוך יוצרך וכו'" על סדר אותיות "יעקב"; ועל דרך הסוד: יוצרך, כנגד יצירה; עושה - עשיה; קונן - אצילות; בוראך - בריאה. וכתבתי בספרי הק' "מקבצאל" בסייעמא דשמאי, דסדר זה הוא כנגד צירוף "יהיה" אשר בשנים-עשר צרופי שם הו"ו, וזה הצירוף שולט בתשרי שבו נברא העולם, והתחיל אדם הראשון למנות ללכנה; ולכן אומרים לבסוף "שלום", על דרך "והיה מעשה הצדקה שלום"; עוד אמרתי: ראשי-תבות "יוצרך, עושה, קונן, בוראך" - קפ"ב, כמנין שבועה היווית, וידוע דאין מקדשין הלכנה עד אחר שבועה שלמים, שהם כנגד שבועה ספירות: פתח חכמה בינה דעת חסד גבורה תפארת; וידוע, כל ספירה יש בה שם הו"ו.

והא דאין מברכין בשבת ויום-טוב - עין "פתח-יצחק" ו"ל שכתב כמה טעמים וכלם חלושים; ורק טעם זה עדיף: מפני שבברפת הלכנה צריך לעורר בה שמחה, ובשבת ויום-טוב בלאו הכי איכא שמחה, ואינו נפר כבוד הלכנה בזה. ובספרי הק' "מקבצאל" כתבתי: מפני שצריך לקלל את אויבים בפסוק "תפל עליהם אימתה וכו'", ואין מקללין בשבת ויום-טוב, דאין מתרימין בהם; ועוד כתבתי שם טעמים.

כז אחר הדלוגים יאמר שבועה פעמים פסוק: "לב טהור ברא לי אלהים, ורוח

נכון חדש בקרבי", כנגד דעת חסד גבורה תפארת למעלות אשא עיני אל ה' "הללויה הללו אל בקדש בסדור ובנו הרש"ש ו "כתר-מלכות" כתיבת-יד, פסוק (ישעיה ל, כו): "והיו חממה, ואור חממה יהי שבועת הימים, ביום חבל ומחץ מפתו ירפא". עד כ לא באר טעם זה, ואנא נכון, כי ראיתי בספרי בסופו, פגנות על נסח ב שם שזה הוא סוד הפסוק כאור חממה, ובאר אות רמזם בנסח הכרחה, וכו עמוד ב, וקכו, עמוד א, דברים אלו בספר "פר דובראונה, בדרך קח, עמו בכונת סדור רבנו הרש"ש אמירת פסוק זה עתה, ו

זאת התורה לעלה למנו ולמלואים וכו' (וי) בסייעמא דשמאי: כללה קול ממוז, שמספרם עו יועילו במקום הקרבנות, מקריב חלב ודמו, ו בפרשת עולה, דנחשב ל (מנחות קי), וכן בשאר (הושע יד, ג): "ונשלמה בצדקה אמרו רבותינו רבי אלעזר: גדול העונ הקרבנות, שנאמר (משלי

הלכות ראש החדש סיומן תכו

פסוק באר המורה

אכל (י) אכל

הפפורים (מהרי"ל (ה"י י"ו נחמה וי"ט). ובמוצאי יום הפפורים מקדשין אותה דא שורין בשמחה, (י) אכל
 לא במוצאי השנה באב (יא) או שאר תענית (דעת עצמו). ואין מקדשין אותה במוצאי שבת
 (י) (יב) שחל בו יום טוב (מהרי"ל הלכות יום טוב (סע"ט)). (י) (יא) יתולה עיניו ומקדשין * ומקדשין
 (י) (יא) וזמר שלש פעמים סיומן טוב תהיה לכל ישראל, (י) ברוך יוצרך וכו', הגה: (י) ורוקד

ליל מוצאי שבת הוא
 מקדשין עד מוצאי
 וקדשין * ולא (ט)
 שבת

שערי השוקה

באר היטב

הלכה בקריע דרך הנכיתה, ליקא למטעי כלל, ונראה פשוט דמי שואה על ידי כפי
 עינים שהוא כול לבדק אטלו אם קמו עיניו מלנאות בלא כפי עינים, שהנרי למקדש
 אטלו סוקא וברך, ואף שהדבר שמואל כתב שיש לספק בראייהו, מכל מקום אין
 חולקין עליה, ואם נראה לקדש דרך חילון ויכול לפתח הסולון, יש לעשות פן לקטלה
 כדמשמע מקצתא דרש"י: [ד] לא, על פני היטב מה שכתב בשם השכות יצק חלק
 ב"י (י) לענין אכל, וענין שם שכתב דאטלו בלוח ב"י לכי זהה ליל י"ב לחודש,
 ימיו ולמר פן הסודני משה ואח"כ לענין השנה באב, ענין שם: (ה) שחל, ענין באר
 היטב, וענין בשכות יצק חלק ב"י לא אמר לא נראה עד ליל שבת נח ענין שיהיה
 לקדש במוצאי שבת, האריך האולן מונח הרב ז"ל אופנהיים וז"ל למחר לקדש בליל
 שבת, והואו פלג שכות יצק חלק נראה שצ"ח דמיון פ"ו, פון דאיכא שיהיה לקדש במוצאי
 שבת שהוא צדון חוד חצי כ"ט י"ב חש"ז, וענין כשד"ת כ"ח סימן פ"י, ומה שכתב באר
 היטב (אם יום ט"ו וכו', ענין בשכות דבר שמואל סימן ט"ו) שצ"ח ענין ט"ו ולא ע"ד
 בקלל, וענין בשכות יצק חלק וז"ל לקדש לשנה ענין שם ולמחר, ענין שם:
 אם לא היה יוכל לקדש וקדש ג"כ לשנה כ"ח סימן ט"ו, בלא שם וכלכות, ענין שם:
 [כש"ז] ברוך יוצרך, וכתב במתניין ברכה (מד"ג) ששמוע מקח קרוש בעל אור התנים
 ז"ל שיהיה אומר פן בקיטו יעק"ב והתיר"ג שפירא פוש נחזי על פי הסוד, ובאנחות

והואו וז"ל י"ב קטב (י"י מ"ה שני ח"ח סע"ה) לקדש במוצאי השנה באב, וכן
 הפוסק הגדולה שכן נהגין בירושלים וקוסטנטינו, וכתב בשכות יצק חלק ב"י
 י"א שכן הוא מנהגם אכל טעמים מירי קדש, ענין שם, וכתב הפגן אברהם
 ולכן נראה לי דהיה המקור, לקדש עם הצבור משום קרב עם הנדה מלך,
 ולכן פלמר חודש מבטלים משום זה, ואפלו צבור התענים אם יראו שצ"ח חזקן
 בליל התענית, עד כאן לשוננו, וכן כתב הש"ח (ס"ג) דאם לא קדשו הלכות
 תענית אסור יש לבדק אי, ולא משגיחין בתענית פון ששעה עוברת, אכל
 ימי אכלות לא קדש, אכל אם לא השלים אכלותו עד י" בתוך לא ימחין
 ליל י"א ויבשר בימי אכלו, מן אברהם (ס"ד) וזהו שכתב יצק חלק ב"י סימן י"א
 שאכל אין לו לקדש את הלכות עד אחר ג' לבתי, ענין שם, ובתשבות שני
 חלק יורה דעה סימן צ"ה כתב ונראה אם עובר חזקן ש"ח וי"ב כול לקדש
 הלכה וכל לקדש ב"י אכלו, אכל שיש עד חזקן לקדש אינו יכול לקדש ב"י
 ענין שם: (ס) שחל בו יום טוב, ומכל שכן שלא יקדשו בליל שבת, והשם
 חומ"ן הפילה (אין להקביל עני השכינה ביום טוב או בשכות חזקן לתוסת,
 שגורה ימיו ע"ה כטב חרפה טעמים על זה, ובמהרי"ל (ה"י סע"ה) כתב
 שחזקן וכן כתב הנהוג מנהגים (ב"ח ס"ח ס"ז) ו"ה"ה (י"ה ג) כתב ששם
 לא נראה הלכה עד ליל ראשון של שכות וצ"ח לקדש במוצאי שבת, וראשון
 הגדולה (י"י ט) מ"ה, ואם יום ט"ו נפל בשבת לא יקדשו, וראשון
 אין להקל, מאחר שיש חרפה טעמים על פי הסוד, וענין ס"ג חלק (א"י) וכל
 (י) ותולה, ובשליה (שני האוחות קרשה כ"ח) והג"ה יש נחלין, שלא

היטב

החיל לבדק ומתקנה, גומר הברכה,
 ומושמע לשידע שתקנה פני
 בתשבות דבר שמואל סימן ט"ב
 זה של וכו', שאין לברך עליה, ע
 הלכה אף על גב דהו קממות קנה
 הלכה, מן אברהם י"ה (ס"ג) בשם
 ענין אחר בשכות יצק חלק ב"י סימן
 בתשבות (י"י י"ו), מן אברהם (ס"ג)
 י"ב חלק ב"י סימן י"א, וענין סימן ח"ס
 ה"ד (י"ד) ששקדשין הלכות במוצאי
 בה, כ"ח סימן פ"ו: (א) ב"ד"ש, ה"ה

ברורה (שיר השירים) סימן זה יהיה בה
 מוצאי שבת תמצוא העליות
 ב"ד, ואת החדש לא יהיה מלכות
 שכת, וזאת הלכה (ס) במוצאי יום
 דה, וצונו לומר שליל מוצאי שבת
 י"ו, דשמה התפסה בעינים זו וזו
 ה: שפכת בסעוף ג' בהג"ה, וזהו
 ימות עד חצי עשרים ותשעה יום
 י"ג ממולד: (י) בגדים יאמר
 ה: (ח) קדש השנה באב
 הפפורים, דגם פן מאימיו מכה

ברורה

מטעם ברורה

* ומקדשין כפשיטא, כשי"ס אימא (סנדרין מ"ב) קמא דבי רבי ישמעאל, אלקמא לא
 וכו פני ישראל א"ל להקביל פני אביהו שבשמים פעם אחת בחדש
 י"ג, אמר אפי' וכו', והנכונה כמה שאמר להקביל, הינו ששל ז"י הלכות
 ושאר ע"ב השמים ששומרים חמיר זה תפקידם אנו וואין גדלותו של הקודש
 ברוך הוא, ואנו מקבין פועל אמת, על הקודש ברוך הוא שהוא אלהים אמת,
 שגמלה אמת, הינו ששקעלה עמה היא גם פן אמת, שהיא קמת לעולם,
 סענין שנאמר וצמימים לעד לעולם, ובלל הברכה להשם יהבורך לבדו, ולוולתו
 חס ושלום אין לברך ולהפלה, רק על ז"י הלכות נראה גבורותי, וזהו
 להקביל פני אביהם די (פרי מגדים) ושמימי מוקד דברי טעם כמה שכתבו

היו ואין שריין בשמחה, וענין בבאר הלכה (י"ה לא): (י) אכל
 לא במוצאי וכו', ואין שריין בשמחה, ויברכו בימים שאחרתי
 ובאר בורכי משה (א"ח ב) דאם השנה באב חל ביום חמישי, יש
 להתקין עד מוצאי שבת שהוא שנים עשר לחדש: (יא) או
 שאר תענית, כגון אם לא קדש בחדש שבת עד התענית אין לו
 לקדש אחר התענית, אלא ימחין עד הלילה שלאחרתי שהוא שנים
 עשר לחדש, ומכל מקום אם ארע זה בחדש ארו שלא קדשו עד
 תענית אסור, כתב הש"ח (ס"ג) ד"ש לקדש אחר התענית פון
 השנה עוברת, והנהו כל זה לדעת רמ"א, אכל דעת אחרונים בכל
 זה (ס) דקדשין אפלו במוצאי השנה באב וכל שכן בשאר תענית,
 ששומחין במוצאי וז"ל מוסס מקדשין אף קדש ששעמו, (י) ומיחו במוצאי השנה באב צריך לזהר שלא לקדש בלי מנגלים, ולענין אכל
 ימות מקדש, דעת הפגן אברהם (ס"ד) דאם ישלים אכלותו קדם עשירי בחדש ימחין ויקדש בליל עשירי, אכל אם פלה אכלותו פעשירי
 בחדש לא ימחין עד ליל אחר עשר, ומוטב שיקדש הלכות בתוך ימי אכלותו, ודעת בעל שער אפרים (ט"ז) דאם יש שהות לקדש
 אחר כלות ימי אכלותו ימחין, אך אם כשנמחין נעבר הזמן וכול לקדש בתוך ימי אכלותו, (ט) ויכול לצאת לחזק לקדש, וענין באר
 הלכה (י"ה ק"ס): (יב) שחל בו יום טוב, ומכל שכן שאין מקדשין אותה בליל שבת, והנהו טעמים נאמרו בזה (י) על פי העקלה, ומכל
 מקום אם לא קדשו עד שבת יום טוב ויעבר הזמן, בנדיא מחר לקדש גם בשבת יום טוב ואפלו ביחודי, וכן הוא (י) מסקנת הפוסקים:
 (ג) ויתולה וכו' ואומר כו', כתב בבורכי משה וז"ל מקדשין בליל ח' עשר לקדש במוצאי שבת, וכתב בבורכי משה וז"ל מקדשין בליל ח' עשר לקדש במוצאי שבת,
 משם ספר חזקוני שהחמיר בזה מאד מלהתפלל בלכות, ולא הסיר להסתפל בה אלא עד שיכנס הברכה, והפגן אברהם (ס"ג) בשם ש"ח
 (שני האוחות קרשה כ"ח) החמיר (י) עוד יותר ודאפלו בשעת הברכה אין לו להסתפל בה, אלא רואה אותה פעם אחת כשנרצה לברך וימחין
 קף לא יסתפל בה: (י) (י) ורוקד וכו', וכתבו האחרונים (ט) דיהיה מאד שלא יקדש בברכי ליקד ח'א יתא נראה ככורע ללכתה, אלא

שיצאונו בברכה אשר באמת פון
 מקוה לעשותה קרב עם פי קרב עם
 ויכמו בשכח בהג"ה לענין מוצאי שבת
 גם, אין צריך בשביל צורה למחמ
 הסמוד מקדשין, וכן דעת בעשה רב

אבלותו ע"י בחדש לא ימחין עד ליל
 דהיי מששה לילות מקדים בעינים, ותנ
 ימות לפי מה שתבטו בשמחה ברוך
 קצין קדש במוצאי השנה באב וז"ל
 י"ב באב שאסור בשמחה שבזמני אין
 מוצאי השנה באב יש לקדש, ענין שם
 י"ה (ל"ש) וקדש עם הצבור, ענין שם
 ימין על ימים שאחר קד, מכל מקום
 אכלותו וקדש באכלות דהיה וקדשין
 במוצאי שבת חזון לא היה מהרי"ל
 כתוף שמחה והאידא אסורין בשמחה
 אם היה מששה באב ביום חמישי אכל
 דיה מולד דאפלו לא ישאר בלכות ימי
 אר באמת בתשבות שער אפרים סימן
 י"א אשור דמי לנשיאת פנים ומכאן
 טב ובשערי תשובה דעת שכות

שער הגזיון

מנסם עזרה (י"י ט"ז) וברכ"ז חלק ד' סימן קל"ג, ועל פי פשוטו יש לומר משום
 ידעוין את המזנה בשמחה ונגיל לבוא לידו וקודין וכו' דמשמע אחר קד בהג"ה,
 וזה אסור בשבת, ואף וקודין של מזנה חילוי וכו' בשמחת חורה, שאני חס
 דאי אפשר לדחות תי"ס, מה שאין פן הכא נאפשר לעשות המזנה מקדש השבת
 או לדחות לאחר השבת: (י) (י"ג) ב"ת י"ה (ט"ו) וז"ל (ס"ג) ומן אברהם (ס"ג) ושאר
 אחרונים, וגם אם יש עור שהיה לקדש לילה אחת, גם פן איכא צד דאמר ד"ש
 לקדש בליל שבת, ויש שחמיר על ענין בשערי תשובה (ס"ג) (י"ה) ענין באר ובה
 (ס"ג) שביא שפי הבעות, וכתב דמלושון השלחו ערוק משמע קצת נדעה פנימית
 (ט) מן אברהם (ס"ג) (אלהי רבקה (ס"ג) בשם השלי"ה (שני האוחות קרשה כ"ח)

(י) ענין באר היטב (ס"ד) ופרי חדש וכן העתיק הח"י א"ס וכל י"ח ס"ט"ה, מיהו כל
 זה היה התענית במשעה או בעשירה ימים לחדש, אכל אם היה התענית צבור
 דמים וראשונים לחדש, צריך להמחין, מיהו אם יחיר מתנה אפלו במים ראשונים
 לחדש ורואה צבור שמקדשין, יש לו להשם [לקדש] עמק משום קרב עם הנדה
 חלק (אם לא שידע שלמתה גם פן ויכל לקדש בצבור), כל זה מתבאר מדברי מן
 אברהם בסעוף קטן ר' בסוף דבריו ובשאר אחרונים: (ט) ח"י א"ס (ס"ג), ובאלה
 ובה (ס"ג) משמע שאם יש לו לקדש בצבור ויכול לקדש עמקם אף שלא טעם,
 טעום קרב עם וגו': (י) פרי חדש: (י) (ט) שערי אפרים שם (י"ג) ובאלה רבה
 (ס"ג) כתב דקמקדש בימי אכל יקדש בביתו אם יכול: (י) ענין בתשובה רבי

לא נטה דעת בית מאיר:

לא הביאו דברי רמ"א בזה:

משנה ברורה
 י"ח וזו במחנה
 חלק 9

22

היתה טכורה, חלה דהפי בגמי דכרופאים עומם אמרו
כן דוקא דרך השערה וספק, וע"כ אמרו חכמים שזכרו
אם נמוה יכריע ספק זה, וזה מפורש דלא כמחן ח"ם ז"ל.

ואין לומר דמש"כ הרא"ש דאם צרור לרופאים שיש מכה
היינו ע"י שרואים על מראה ראי חבל חי"כ אם
אומרים צרור ע"י אומדנה שלכס לא מהני, דחי"כ למה
מכיים הרא"ש חלה שאמרו ח"כ יש מכה דחי"כ לריק לצדוק
אם נמוה דמשמע דוקא שאומרים בלשון ספק ח"כ יש מכה
דהא ח"כ אומרים דרך ודאי לא מהני, ומלחתי אח"כ בחי"כ
מהשונה בגאון מהרש"ם שגם הוא העיר מתוס' הרא"ש
הני"ל.

ומכ"ש בזמנינו שמצרכים זה ע"י שקופים, או צורכים
אחרים שנתחמה אמיחתם ודו"ק.

סימן קכו

כבוד ידידי הגאון הצדיק עמוד הטהרה כש"ת
מהר"ר חנני יו"ש ליפא דויטש שלישי"א האב"ד
העלמעץ יצ"ו, ובעמ"ס טהרת יו"ט.
אחדשה"ט וש"ת באה"ר.

לבכ"ח קבלתי מכתבו האחרון אשר צו עוררני על הוראה
מחן הח"ם יו"ד סוס"י רי"ח, שכי צסיוס פסקו
וכ"כ (דמטמח משום שיש לו שם צפ"ע) בחכשית חבל צר"ח
הלה שאינו (לא) כלו חשמים צפני עלמו מה לי שמו עליו
או לא ע"כ נלע"ד. טהור הוא והיותו של מקור בטורה ע"כ
צח"ם, וכ"ה שלח לי העתקה מהשונה בגאון ר' יעקב דוד
רידצ"י ז"ל, בהשונה רידצ"י סי' ה' שדחה הוראה הח"ם
צ"י ידים ועשאו להח"ם כנעלם משנה שלמה פ"ח דכלים
וש"ם שנה י"ח, נ"ב, ואסיק דבר"ח כיון דיש לה שם צפ"ע,
ואע"פ שאינו משמש צפ"ע מקבלת עומאה ואינו הויתו
ע"י טורה.

והיות לפי קט שכלי חין השגות בגאון רידצ"י מכריעות,
ודברי הח"ם כתובים בעומק, חלה שקולר הרבה,
ע"כ אבאר בדברים בשורשן ועמקן כדרכי וממילא רווח
שמעתי, והלשון שנחלו עליו הגדולים הוא לשון הרמז"ם
פ"ע מכלים ה"ג, נזם העשוי כקדרה מלמטה, וכעדשה
מלמעלה ופסק הקדרה שלו מקבלת עומאה צפ"ע שהרי
יש לה ציה קבול, והעדשה מקבלת עומאה צפ"ע מפני שיש
לה שם צפ"ע, והנורה שלה שהיא נכנסת בצלחון או בצ"ח
חינה מקבלת עומאה צפ"ע, ה"י הנזם עשוי כמין אשכול
ונפרך טהור מפני שאין צו ציה קבול ואין לכל גרגיר
ממנו שם צפ"ע, והרי חינו ראוי לתכשית משנפרך ע"כ,
וצרצ"ד ח"ח כל מה שכי משום שיש לו שם צפ"ע או חין
לו שם צפ"ע חני חולה אותו צ"ס חלה הטהורים מפני
שאינם משמשים צפ"ע כלום וכו'.

וג' פירושים לפנינו, דהשואל בהשונה הני"ל ר"ל דמחלוקת
רמז"ם ורצ"ד, דלדעת הרצ"ד כל שאינו משמש צפ"ע
חינו מעמח חפילו יש לו שם צפ"ע, ולדעת הרמז"ם כיון
שיש לו שם צפ"ע מקבל עומאה פי וא"כ הוא צר"ח נחי
דחינו משמש צפ"ע, מכ"מ יש לה שם צפ"ע, ויכה להרמז"ם
עמח והיותו ע"י מקבל עומאה, ולרצ"ד טורה.

לידד לאורך גיסה לפי עני"ד דחין הבדל צין זה לגזון הפך
שדנו צו האחרונים, ודעת הגאון מהרש"ם ח"ג סי' רנ"ג
דכשר דוקא ע"י גריחה עובי הפ"ח לא ע"י הוספה צו"ח
מהשש שלח כסדרן, ואמנם הוראתו צו"כ ל"ע, וכבר ראיתי
נוי שהולק צו"כ דמותר גם ע"י הוספה הו"ח ועעמו מהשנה,
דיסוד הבהיר צו"כ דכיון דמלד עלמו הו"ח כהלכה רק יגיד
עליו רעו הפ"ח חין זה גורם פסול בהלכה שיהי זה כתובה
חדשה בהוספה הו"ח, וחוחו עעם שייך גם צני"ד כיון שהכ"ף
מלד עלמו כשר, חע"פ שאינו כ"ף שרגלו כפול מן הבג
רק ה"י רגלו ארוך מן הבג והע"פ יו"ד סי' רע"ג ס"ק ד'
הרגיש צו"כ, מכ"מ כיון דלהלכה חנו מכשירים כ"ף צו"כ
הרי האות מלד עלמו כשר וחין חצירו יכול לפוסלו.

76

ואשר חלה בענין קדוש לצנה שצרך ולא הסתכל קודם
על הלצנה ע"פ המבואר חו"ח סי' תכ"ז ח"ס
עלמה לו הצרכה, לפי דעתו פשוט דיל"ח, דהרחה לצנה
בחידושה היינו שידע שנתחדשה, וכיון שצעינן זורחה מאיר
לארץ כמש"כ הרמ"ח ש"כ, ח"כ זה שמקדשה ע"כ הרגיש
צמאור הלצנה וזריחתה דחלי"כ חין הלך לקדשה, וחין ההצנה
צו"כ ממש מעכב וע"פ צמג"ח ס"ק ח' ופמ"ג ש"ס, וחין זה
ענין לסומח שפלפלו צו"כ הפוסקים, או בצדרי הכסו"י של
עננים שצברו מזה, דזריחה הלצנה וחידושה וחורה הגרש
צחק היינו ראיה הלצנה בחדושה, וחין להאריך צו"כ.

וגם ח"ס הא"ש הזה לא הרגיש כלום בחידושה רק נמשך
סחם אחרי ההמון עם שהלכו לקדשה ולא ראה אותה
חע"פ"כ דעתו העניו נוטה דיל"ח דח"ל כאלו אחר חמר
לו שראה הלצנה בחדושה והוא מצרך עפ"י, ולא מצטי"ח
לדעת המהרש"ל בהשונה סי' מ"ח שהוצא צפוסקים שם
דחעיקר שהעולם יכנו לאור הלצנה וסומח מצרך, חלה חפילו
לדעת הרדצ"י שהוצא שם דצעינן מציע צלצנה ממש ולשון
הגמי הרוחה לצנה בחידושה דוקא, מ"מ יראה צו"כ דוקא
לענין לתחילה, או לענין עננים מכסים וכו"ג, חבל כשמאיר
על הארץ וחחרים ראו והרגישו ועפ"י מצרך חין חשש דיעבד
עכ"פ.

הרגי דוש"ת באהבה, מצפה לרחמי ה'

סימן קכו

בחשובת ח"ם יו"ד סי' קע"ה, כי כלל גדול בענין נאמנות
הרופאים היות כי חכמתם היא רק עיונית המה
נאמנים על הכלל, ולא על הפרט, ור"ל שהם נאמנים למשל
להגיד כי הכליות צטבע מולידים חלץ חדום, חבל חין נאמנים
על הפרט על גוף זה שיש בכליותיו חלץ, כי חולי משפט
זה ששופטים על גוף זה משפט שקר וכר, ולא היינו מחזירים
גם צלח נמוח חלה שח"ל אמרו כן להחיר צלח נמוח, וסמכו
על הרופאים רק צו"כ שיש מליאות כו"ה, ולא סמכו על
הרופאים צעלם מליאות גוף זה יעש"ה, ועיין ש"ם נדה
כ"ב ע"ב ומשצ מן צו"כ קשות הרא"ש צנדה וחוח כלל
גדול בהוראה.

איברא כתבתו שם על הגליון דמתוס' הרא"ש צנדה שם
מוכה להדיח דאם היו אומרים גם על גוף פרטי
צו"כ שח"ח צ"ח חמת מכה היו נאמנים, וגם ח"ס נמוח חח"כ

הנה אהבתי לך חלק חמישי
הנה אהבתי לך חלק חמישי